

EUROPEAN
U R B A N
INITIATIVE

ĮGALIOJIMAI EUROPOS MIESTŲ INICIATYVA – INOVATYVŪS SPRENDIMAI

TREČIASIS EUI-IA KVIETIMAS TEIKTI PARAIŠKAS
06/05/2024 – 14/10/2024

06/05/2024

Co-funded by
the European Union

Turinys

1. ĮVADAS.....	2
2. TINKAMOS VALDŽIOS INSTITUCIJOS – KAS GALI TEIKTI PASIŪLYMUS	3
2.1 PIRMOJI KATEGORIJA	4
2.2 ANTROJI KATEGORIJA	4
2.3 TRECIOJI KATEGORIJA	6
2.4 BENDRIEJI TINKAMUMO REIKALAVIMAI MIESTU VALDŽIOS INSTITUCIJOMS	6
3. TREČIASIS EMI-IS KVIETIMO TEIKTI PARAISKAS TEMOS	8
3.1 ENERGETIKOS PERTVARKA	8
3.2 TECHNOLOGIJOS MIESTUOSE	17
4. PROJEKTO ETAPAI	25
5. FINANSAVIMO PRINCIPAI	26
6. PROJEKTU KURIMAS IR VYSTYMAS	27
6.1 PARTNERYSTĖ	27
6.2 PROJEKTO INTERVENCIJOS LOGIKA IR DARBO PLANAS	31
6.3 EKSPERTŲ PARAMA	32
6.4 PERKELIMAS	32
6.5 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	34
7. PARAISKŲ TEIKIMO PROCESAS	36
8. ATRANKOS PROCESAS	37
8.1 TINKAMUMO PATIKRINIMAS	37
8.2 STRATEGINIS VERTINIMAS	39
8.3 VEIKLOS VERTINIMAS	40
8.4 VERTINIMO BALŲ SISTEMA	40
8.5 DOTACIJŲ PRASYTOJAMS TAIKOMI ĮSITINTIES KRITERIJAI	41
9. INICIJAVIMO ETAPAS IR SUTARCIŲ SUDARYMAS	42
10. KAIP GAUTI PAGALBOS	43
11. PAGRINDINĖS DATOS	44

1. ĮVADAS

2021–2027 m. sanglaudos politikos teisės aktų rinkinyje numatyta sukurti Europos miestų iniciatyvą (nustatyta 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo¹ – ERPF / SF reglamento 12 straipsnyje) – Europos Sąjungos priemonę, **2014–2020 m. programavimo laikotarpiu įgyvendintos „Inovatyvūs miestų sprendimai“ teisių perėmėją**. Ši inovatyvi Inicijatyva yra esminė priemonė, skirta remti įvairaus dydžio miestus, ugdyti jų gebėjimus ir žinias, remti inovacijas ir kurti perkeliamus ir pritaikomus inovacinius miestų iššūkių, svarbių Europos Sąjungai (ES), sprendimus. Galutinis tikslas – įkvėpti naudoti pagrindines sanglaudos politikos programas miestų teritorijose su patikrintomis inovacijomis, ypač tose, kurios gauna paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), siekiant konkrečių tikslų, apibrėžtų ERPF / SF reglamento 3 straipsnyje², ir stiprinti miestų, kaip paramos gavėjų arba tarpininkų valdant šiuos fondus, inovacinius gebėjimus.

Vienas iš pagrindinių Europos miestų iniciatyvos (EMI), ypač jos inovatyvių sprendimų krypties (EMI-IS), tikslų – tęsti pagal miestų inovatyvių sprendimų iniciatyvą pradėtą paramą, **suteikiant miestų valdžios institucijoms visoje Europoje erdvės ir išteklių, kad jos galėtų nustatyti ir išbandyti (per bandomuosius projektus) naujus inovacinius atsakymus į tarpusavyje susijusius ir sudėtingus vietos iššūkius, susijusius su tvaria miestų plėtra**. Naudodamasi EMI-IS, miestų valdžios institucijos turės galimybę išbandyti, kaip nauji ir nepatikrinti sprendimai veikia praktiškai ir kaip jie reaguoja į realaus gyvenimo sudėtingumą. Eksperimentavimo procesus ir rezultatus stebės miestai partneriai iš kitų šalių (perkėlimo partneriai), kad būtų remiamas ir stiprinamas išbandytų novatoriškų sprendimų perdavimas ir pritaikomumas visoje ES.

Miestų valdžios institucijos turėtų apsvarstyti EMI-IS siūlomą galimybę išbandyti naujoviškus metodus ir darbo metodus, kurie nepatenka į „įprastų projektų“ (kurie gali būti finansuojami naudojantis „tradiciniais“ finansavimo šaltiniais, įskaitant pagrindines ERPF programas) aprėptį. EMI-IS leidžia miestams ambicingas ir kūrybiškas idėjas paversti prototipais, kuriuos galima išbandyti realioje miesto aplinkoje. Kitaip tariant, EMI-IS remia bandomuosius projektus, kurie yra pernelyg rizikingi, kad būtų finansuojami iš tradicinių finansavimo šaltinių, jeigu jie yra labai naujoviški ir eksperimentiniai.

EMI-IS projektai atrenkami paskelbus kvietimus teikti paraiškas pagal vieną ar daugiau temų, kurias siūlo Europos Komisija (EK). Bendras EMI biudžetas iš ERPF sudaro 450 mln. eurų, iš kurių 75 proc. skirta EMI-IS kryptčiai remti. Kiekvienam projektui gali būti skirta ne daugiau kaip 5 mln. eurų ERPF bendrojo finansavimo, o projektas turėtų būti vykdomas ne ilgiau kaip 3,5 metų.

---

¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021R1058>. Konkretūs ERPF siekiami tikslai bus nurodyti kiekviename atskirame kvietime teikti paraiškas dėl Europos miestų iniciatyvos – Inovatyvių sprendimų.

² *Ibidem*.

EMI netiesioginio valdymo būdu valdo EK Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas (DG REGIO). EK paskyrė Aukštutinės Prancūzijos regioną (Prancūzija) įgaliojimo subjektu, atsakingu už EMI įgyvendinimą. Įgaliojamam subjektui padėti ir užtikrinti kasdienį EMI valdymą įsteigtas EMI nuolatinis sekretoriatas.

Šiuo įgaliojimu įgaliojasis subjektas kviečia reikalavimus atitinkančias institucijas teikti projektų pasiūlymus pagal trečiasis EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus. Šiam kvietimui teikti pasiūlymus skirtas orientacinis 90 mln. eurų ERPF biudžetas.

Šiame dokumente išdėstyti reikalavimai ir procesas, kurių turi būti laikomasi trečiasis EMI-IS kvietime teikti pasiūlymus. Dokumentas turėtų būti skaitomas kartu su EMI-IS gairėmis, darbinio paraiškos formos dokumentu (angl. „*Application Form Courtesy Working Document*“) ir kitais su kvietimu susijusiais dokumentais, paskelbtais EMI interneto svetainėje.

2. TINKAMOS VALDŽIOS INSTITUCIJOS – KAS GALI TEIKTI PASIŪLYMUS

Pasiūlymus EMI-IS paramai gauti gali teikti toliau išvardytos institucijos.

- **Pirmoji kategorija:** bet kuri vietos administracinio vieneto, apibrėžto pagal Eurostato urbanizacijos lygio (DEGURBA) kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinkantis Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), kuriame gyvena ne mažiau kaip 50 000 gyventojų, miesto valdžia.
- **Antroji kategorija:** vietos administracinių vienetų asociacija arba miestų valdžios institucijų grupė, turinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą, kurioje dauguma (ne mažiau kaip 51 proc.) gyventojų gyvena vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kuriuose bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.
- **Trečioji kategorija:** miesto valdžios institucijų, neturinčių organizuotų aglomeracijų teisinio statuso, asociacija ar grupė, kai visos dalyvaujančios miesto valdžios institucijos (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra vietos administraciniai vienetai, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžiami kaip didmiesčiai, miestai ar priemiesčiai (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kurių bendras gyventojų skaičius (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotos miesto valdžios institucijos) yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

Pagal EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus paraiškos formą gali pateikti tik pirmiau nurodytos reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos.

Vietos administracinių vienetų apibrėžtis, taip pat klasifikacija pagal urbanizacijos lygį ir duomenys apie gyventojų skaičių grindžiami informacija, pateikta EMI-IS atitikties lentelėje (https://www.urban-initiative.eu/sites/default/files/2024-05/EUI-IA_Call_3_Correspondence_table.xlsx). Ši lentelė bus naudojama kaip pamatinis informacinis dokumentas atliekant tinkamumo patikrą. Pareiškėjai kviečiami remtis atitikties lentele, kad patikrintų savo tinkamumą ir pateiktą informaciją apie į jų administracines ribas įtrauktus vietos administracinius vienetus ir duomenis apie gyventojų skaičių. Prieš pildant Paraiškos formą, rekomenduojama atlikti savarankišką tinkamumo vertinimą (remiantis minėta atitikties lentele). Jei pastebima spragų, neatitikimų ar abejonių dėl EMI-IS atitikties lentelėje pateiktų duomenų aiškinimo, pareiškėjams rekomenduojama prieš pildant ir pateikiant paraiškos formą kreiptis į nuolatinį sekretoriatą. Atrankos procedūros metu nuolatinis sekretoriatas tinkamumo patikrinimą atliks tik remdamasis paraiškos formoje užpildyta informacija. Tais atvejais, kai neaišku, ar pareiškėjas yra tinkamas kandidatas, nuolatinis sekretoriatas bendradarbiaus su visais atitinkamais partneriais, įskaitant Eurostatą, kad nustatytų tinkamumą.

2.1 PIRMOJI KATEGORIJA

- Savivaldybės / miestų tarybos / apskritys, kurių administracinės ribos sutampa su vienu vietos administraciniu vienetu. Šiuo atveju vietos administracinis vienetas pagal urbanizacijos lygį priskiriamas didmiesčiams, miestams ir priemiesčiams (atitikties lentelės 1 ir (arba) 2 kodas – urbanizacijos laipsnio stulpelis) ir turi ne mažiau kaip 50 000 gyventojų.
- Savivaldybės / miestų tarybos, kurių administracinės ribos sutampa su keliais vietos administraciniais vienetais. Taip yra Portugalijos, Airijos, Graikijos, Maltos ir Latvijos savivaldybių ir (arba) miestų tarybų atveju, kai Eurostato vietos administracinio vieneto apibrėžtis atitinka ne savivaldybes ir (arba) miestų tarybas, o žemesnius savivaldybių vienetus (apylinkes) arba statistinius vienetus (rinkimų apylinkes). Šiuo atveju savivaldybė ir (arba) miesto taryba gali atitikti reikalavimus tik tuo atveju, jei joje iš viso gyvena 50 000 gyventojų ir jei dauguma (ne mažiau kaip 51 proc. gyventojų) gyvena vietos administraciniuose vienetuose, priskiriamuose didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams pagal urbanizacijos lygį (atitikties lentelės 1 ir (arba) 2 kodas – urbanizacijos laipsnio stulpelis).

2.2 ANTROJI KATEGORIJA

Organizuotos aglomeracijos, kurios yra miesto valdžios institucijų asociacija ir (arba) grupė, atitinkančios šiuos kriterijus:

- yra nacionalinėje teisėje oficialiai pripažįstamos vietos valdžios lygmeniu (skirtingas nei regioninis ir provincijos lygmuo, įpareigojant savivaldybes ir (arba) miestų tarybas prisijungti prie aukštesnių nei savivaldybės organizacijų (todėl šiai kategorijai nepriskiriamos asociacijos, kurios sudarytos savanoriškai, konkrečiam tikslui ir (arba) tam tikram laikotarpiui));
- kurias sudaro tik savivaldybių ir (arba) miestų tarybos (todėl šiai kategorijai nepriskiriamos asociacijos, kuriose dalyvauja kitos institucijos, pavyzdžiui, universitetai, prekybos rūmai ir kt.);
- turinčios konkrečius nacionalinėje teisėje nustatytus įgaliojimus, kuriuos dalyvaujančios savivaldybės deleguoja politikos srityse, susijusiose su EMI-IS projektu. Asociacijos raginamos tiksliai vadovautis nacionaline teisine sistema. Organizuotos aglomeracijos turi išskirtinę rengimo ir įgyvendinimo kompetenciją politikos srityse, susijusiose su EMI-IS projektu;
- turinčios konkrečią politinę (netiesiogiai atstovaujant susijusioms savivaldybėms) ir administracinę (specialūs darbuotojai) struktūrą.

EMI-IS reikalavimus atitinkančių organizuotų aglomeracijų pavyzdžiai:

- Prancūzija: „Métropoles, Communautés Urbaines“, „Communautés d'Agglomération, Etablissements Publics Territoriaux“ (EPT) ir „Communautés de Communes“;
- Italija: tik „Città Metropolitana“ ir „Unione di Comuni“. Atkreipkite dėmesį, kad „Consorzi, Gruppi di Azione Locale“ (GAL), „Convenzione dei Comuni“ ar bet kokios kitos organizuotos aglomeracijos, kurios pagal Italijos nacionalinius teisės aktus („Testo Unico degli Enti Locali“) nelaikomos vietos valdžios institucijomis, neatitinka reikalavimų;
- Vokietija – „Landkreis“;
- Ispanija: „Mancomunidades“ ir „Area Metropolitana Barcelona“. Atkreipkite dėmesį, kad „Diputaciones provinciales“ (provincijų valdžios institucijos) laikomos provincijos institucijomis, todėl nėra pripažįstamos tinkamomis organizuotomis aglomeracijomis.
- Portugalija – „Comunidades Intermunicipais“ (CIM).

Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG), kurių partnerystę sudaro tik miestų valdžios institucijos (kaip apibrėžta pirmiau) ir kurios turi specialią rengimo ir įgyvendinimo kompetenciją politikos srityse, susijusiose su EMI-IS kvietimu, laikomos organizuotomis aglomeracijomis, todėl jos gali teikti pasiūlymus pagal EMI-IS kvietimus teikti pasiūlymus kaip pagrindinės arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos. ETBG, kurių partnerystę sudaro kitos organizacijos (pvz., valstybės narės, regioninės valdžios institucijos, asociacijos, universitetai ir kt.), nelaikomos organizuotomis aglomeracijomis ir negali teikti paraiškų kaip pagrindinės ar asocijuotos miestų valdžios institucijos, tačiau jos gali prisijungti prie reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos pateikto pasiūlymo kaip įgyvendinimo partneriai.

Pagal EMI-IS organizuotos aglomeracijos laikomos viena miesto valdžios institucija, atstovaujančia visoms susijusioms savivaldybėms ir (arba) miestų taryboms. Dėl šios priežasties organizuotos aglomeracijos pateiktame projekto pasiūlyme ji nurodoma kaip pagrindinė miesto institucija. Siekdamas patikrinti, ar organizuotos aglomeracijos atitinka reikalavimus, nuolatinis sekretoriatas patikrins, ar bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 ir ar dauguma (ne mažiau kaip 51 proc. gyventojų) gyvena aglomeracijoje dalyvaujančiuose vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal urbanizacijos lygį priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams.

2.3 TREČIOJI KATEGORIJA

Bet kuri miestų valdžios institucijų asociacija (nacionalinės ir (arba) regioninės miestų valdžios institucijų asociacijos, teritoriniai paktai, plėtros rajonai ir kt.), taip pat individualios miestų valdžios institucijos, nesudariusios oficialių bendradarbiavimo sutarčių, bet norinčios teikti bendrą paraišką, gali teikti paraišką, nurodydamos pagrindinę miesto valdžios instituciją iš dalyvaujančių savivaldybių ir (arba) miestų tarybų, o kitas išvardyti kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas.

Kad galėtų teikti paraiškas, visos dalyvaujančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės ir asocijuotosios miestų valdžios institucijos) turi būti pripažintos vietos administraciniais vienetais ir pagal Eurostatą nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA kodas 1 arba DEGURBA kodas 2) priskiriamos didmiesčiams, miestams ar priemiesčiams. Miesto valdžios institucijoms, kurių administracinės ribos apima daugiau nei vieną vietos administracinį vienetą, taikomos tos pačios 2.1 skirsnyje aprašytos urbanizacijos lygio nustatymo taisyklės. Pagrindinės ir asocijuotosios miesto valdžios institucijų santykių nereikia formalizuoti teikiant paraiškos formą. Jei pasiūlymui pritariama ir jis patvirtinamas, santykiai turės būti įforminami partnerystės sutartyje (nuolatinis sekretoriatas pagrindinei miesto institucijai pateiks šabloną).

Ankstesnė patirtis rodo, kad pavieniai projektai, kuriuos įgyvendina asociacijos arba miestų grupės, neturinčios organizuotos aglomeracijos statuso ir apimančios daugiau nei tris miestų valdžios institucijas (pagrindines ir asocijuotąsias miestų valdžios institucijas), neturinčias teritorinio artumo, gali prarasti nuoseklumą ir patirti sunkumų siekiant reikšmingų rezultatų. Todėl rekomenduojama, kad paraiškas norinčios teikti miestų valdžios institucijų asociacijos ir (arba) grupės (neturinčios organizuotos aglomeracijos statuso) turėtų būti teritoriškai artimos ir stengtis apriboti dalyvaujančių asocijuotųjų miestų valdžios institucijų skaičių.

2.4 BENDRIEJI TINKAMUMO REIKALAVIMAI MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Be pirmiau nurodytų principų, taikomų kiekvienai konkrečiai reikalavimus atitinkančių miestų valdžios institucijų kategorijai, toliau nurodyti principai taikomi visoms pagal EMI-IS reikalavimus atitinkančioms miestų valdžios institucijoms.

- Visos miestų valdžios institucijos turi būti įsikūrusios ES valstybėje narėje.
- Pagal EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus paraiškos formą gali pateikti tik pirmiau nurodytos tinkamos miestų valdžios institucijos. Diegimo partnerio pateikta paraiškos forma bus pripažinta netinkama.
- Miestų valdžios institucijos (kaip apibrėžta pirmiau) projekto pasiūlyme gali būti nurodytos tik kaip pagrindinės ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos. Projekto įgyvendinimo partnerių kategorija skirta tik institucijoms ir (arba) organizacijoms, kurios pagal EMI-IS nėra pripažintos miestų valdžios institucijomis.
- Jei inovaciniams sprendimams reikia miesto ir kaimo sąsajos arba funkcinės teritorijos požiūriu, galima įtraukti vietos administracinius vienetų, kurie pagal urbanizacijos lygį (Eurostatas DEURBA kodas 3) priskiriami kaimo vietovėms, kaip diegimo partnerius. Atkreipkite dėmesį, kad jų gyventojų skaičius neskaičiuojamas, kad būtų pasiekta minimali 50 000 tinkamumo riba. Paraiškos formoje turi būti aiškiai nurodyta ir pagrįsta priežastis, dėl kurios vietos administraciniai vienetai laikomi kaimo vietovėmis.
- Miesto valdžios institucija arba organizuota aglomeracija pagal kiekvieną kvietimą teikti paraiškas gali dalyvauti tik viename projekto pasiūlyme (net jei šie projektų pasiūlymai pateikiami pagal skirtingas to paties kvietimo teikti paraiškas temas). Ši taisyklė taip pat taikoma asocijuotosioms miestų valdžios institucijoms (savivaldybė gali dalyvauti tik viename projekto pasiūlyme, nepriklausomai nuo to, ar ji yra pagrindinė, ar asocijuotoji miestų valdžios institucija).
- Miesto valdžios institucijos, jau remiamos EUI-IA patvirtintame projekte pagal ankstesnį kvietimą teikti pasiūlymus, negali teikti naujos paraiškos.
- Miestų valdžios institucijos privalo laikytis reikalavimų dėl galimybės gauti finansavimą nesuteikimo (išsamesnė informacija pateikiama toliau 8.5 skirsnyje „Dotacijų prašytojams taikomi išimties kriterijai“ ir EMI-IS gairių 3.3 skyriuje „Dotacijų prašytojams taikomi išimties kriterijai“).

Agentūros ir įmonės (pvz., energetikos ir (arba) atliekų tvarkymo, ekonominės plėtros, turizmo skatinimo ir kt. sričių), kurios visiškai arba iš dalies priklauso savivaldybei arba miesto tarybai, nelaikomos vietos administraciniais vienetais, todėl negali būti pripažintos reikalavimus atitinkančiomis miesto valdžios institucijomis. Nepaisant to, šios organizacijos gali būti įtrauktos į partnerystę kaip diegimo partnerės (daugiau informacijos apie diegimo partnerių funkcijas ir atsakomybę pateikiama EMI-IS gairių 2.1.2 skyriuje „Europos miestų iniciatyvos tipologija – inovatyvių sprendimų partneriai“).

Atkreipkite dėmesį, kad asociacijų arba miestų valdžios institucijų, turinčių organizuotų aglomeracijų teisinį statusą (antroji reikalavimus atitinkančių institucijų kategorija – žr. pirmiau pateiktą informaciją), atveju institucija, įskaitant visas kitas dalyvaujančias miestų valdžios institucijas, pagal EMI-IS laikoma viena miesto valdžios institucija, todėl aglomeracija įtraukiama į pagrindinės miesto valdžios institucijos sąrašą. Jei tai yra miestų valdžios institucijų asociacijos ar grupės, neturinčios organizuotos aglomeracijos teisinio statuso (trečioji reikalavimus atitinkančių institucijų kategorija – žr. pirmiau),

prašoma, kad dalyvaujančios miestų valdžios institucijos vieną savivaldybę nurodytų kaip pagrindinę miestų valdžios instituciją, o kitas savivaldybes – kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas.

3. TREČIASIS EMI-IS KVIETIMO TEIKTI PARAIŠKAS TEMOS

EMI buvo įsteigta kaip viena iš priemonių, padedančių įgyvendinti ES miestų darbotvarkę. Tai pagrindinė priemonė, padedanti įgyvendinti Naująją Leipcigo chartiją. Laikantis inovatyvių miestų sprendimų metodo, EMI-IS kvietimai teikti paraiškas bus organizuojami EK nustatytais temomis, remiantis Naująja Leipcigo chartija ir EK prioritetais, kurie apima įvairius sektorius, pavyzdžiui, ekologinį ir skaitmeninį perėjimą. Siekiant, kad EMI-IS projektai būtų geriau suprantami sanglaudos politikos požiūriu ir kad juos būtų lengviau vėliau išplėsti ir (arba) pakartoti ERPF lėšomis, EMI-IS kvietimuose teikti paraiškas taip pat nurodomi konkretūs sanglaudos politikos tikslai, kurių siekiama šiuo kvietimu. Pareiškėjai turės skirti ypatingą dėmesį tam, kad įrodytų, jog jų siūlomi išbandyti sprendimai yra svarbūs sanglaudos politikai, atsižvelgiant į pateiktus konkrečius tikslus. Taip pat apibrėžtas rodiklių sąrašas (t. y. rodikliai, kurie bus naudojami ir stebimi kartu su kitais rodikliais, kuriuos projekto partneriai nustatys patys), kad būtų lengviau suprasti pageidaujamą poveikį projekto lygmeniu ir būtų galima apibendrinti rezultatus politikos srities ir (arba) EMI-IS lygmeniu.

Atsakydami į trečiąjį kvietimą teikti pasiūlymus pareiškėjai gali teikti projektų pasiūlymus, susijusius su viena iš nurodytų temų: „Energetikos pertvarka“ ir „Technologijos miestuose“.

3.1 ENERGETIKOS PERTVARKA

BENDRA TEMOS „ENERGETIKOS PERTVARKA“ APIBRĖŽTIS IR KONTEKSTAS

Energetika yra labai svarbus Europos Sąjungos perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m. aspektas, numatytas [Europos žaliojo kurso strategijoje](#). Energetikos sektoriuje, kuriame išmetama daugiau nei 75 proc. ES išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, vykdoma esminė transformacija siekiant neutralaus poveikio klimatui ekonomikos.

Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą taip pat teko prisiminti, kad Europa yra kritiškai priklausoma nuo iškastinio kuro šaltinių, ir kokia didelė ekonominė žala patiriama, kai tokių šaltinių nepakanka, visų pirma kalbant apie pažeidžiamas grupes ir sektorius, kurių energetinė priklausomybė yra labai didelė.

Reaguodama į šias problemas, ES priėmė [planą „REPowerEU“](#), kuriuo siekiama: i) taupant energiją sumažinti ES priklausomybę nuo iškastinio kuro; ii) įvairinti tiekimo šaltinius ir iii) sparčiai pakeisti iškastinį kurą atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako energija.

Neseniai Komisija pasiūlė Europos strateginių technologijų platformoje (STEP) į ypatingos svarbos technologijų, kurias naudojant būtų galima sustiprinti ES pramonės savarankiškumą ir ilgalaikį konkurencingumą, sąrašą įtraukti švarias technologijas ir biotechnologijas (be kita ko, susijusias su energijos gamyba ir vartojimu)³.

ES taikoma išsami teisės aktų ir politikos sistema, pagal kurią nustatomi atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo, energijos vartojimo efektyvumo ir pastatų ūkio priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslai. Norint pasiekti šiuos tikslus, reikia sutelkti visus dalyvius. Valstybės narės buvo paragintos iki 2024 m. birželio mėn. parengti galutinius atnaujintus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKSVP)⁴ ir juose apibūdinti atitinkamą savo indėlį. Apskaičiuota, kad įgyvendinant ES energetikos pertvarką, palyginti su dabartiniu finansavimu, kasmet reikia papildomai skirti 620 mlrd. EUR investicijų⁵.

Šiomis aplinkybėmis sanglaudos politika atlieka pagrindinį vaidmenį ir ja siekiama užtikrinti socialiniu požiūriu teisingą energetikos pertvarką. 2021–2027 m. laikotarpiu 33 proc. programoms skirtų Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir 56 proc. Sanglaudos fondo asignavimų bus skirta investicijoms į veiksmus klimato srityje, įskaitant paramą dėl energijos taupymo (visų pirma pastatuose), tvaraus judumo mieste ir prisitaikymo prie klimato kaitos valstybėse narėse, regionuose, miestuose ir miesteliuose. Daugiau kaip 15 proc. šių lėšų bus skirta energijos taupymui, atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo skatinimui, išmaniųjų elektros tinklų stiprinimui ir žmonių kvalifikacijos kėlimui bei perkvalifikavimui įgyvendinant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Be to, dar 25 mlrd. EUR Teisingos pertvarkos fondo, kuris buvo sukurtas kaip nauja priemonė, skirta užtikrinti, kad nė vienas regionas nebūtų paliktas nuošalyje, investicijų bus skirta įgūdžiams ir ekonomikos įvairinimui, paramai atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektoriams ir taršos anglies dioksidu intensyvumu pasižyminčių pramonės šakų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui anglų pramonės regionuose ir kitose teritorijose, kuriose su klimato srities pertvarka susijęs neigiamas poveikis yra didžiausias. Bendras 110 mlrd. EUR sanglaudos politikos paketas yra precedento neturinti galimybė tvariomis priemonėmis įgyvendinti, siekiant užtikrinti Europos poveikio klimatui neutralumą⁶.

Siekiant visapusiškai spręsti oro taršos, energijos tiekimo saugumo ir įperkamumo klausimus bei galimybę naudotis anglies dioksido neišskiriančiu viešuoju transportu, pastatais ir paslaugomis miesto zonose vadovaujantis holistiniu principu, reikia naujoviškų, integruotų ir socialiniu požiūriu įtraukių sprendimų. Labai svarbu energetikos pertvarką įtraukti į integruotus metodus, apimančius ne tik tradicinius sektorius (energetikos, transporto ir atliekų tvarkymo), kad būtų galima pasiekti platesnės aprėpties visuomenės tikslus, susijusius su, pavyzdžiui, aktyviu judumu, įperkamais būstais, energijos nepriteklumi, žiedine ekonomika, visuomenės sveikata ir (arba) žaliajai pertvarkai reikalingų darbo vietų ir įgūdžių skatinimu.

---

³ 2024 m. vasario 29 d. Reglamentas (ES) 2024/795, kuriuo sukurama Europos strateginių technologijų platforma (STEP).

⁴ [Nacionaliniai energetikos ir klimato srities veiksmų planai \(europa.eu\)](https://europa.eu/national-energy-climate-action-plans).

⁵ 2023 m. prognozavimo tyrimas (COM(2023) 376, 2023 07 06).

⁶ [#EURegioDataStories. 2021–2027 m. investicijų apžvalga.](#)

Pasirinkdamas energetikos pertvarkos temą EUI siekia remti universalių ir išplečiamų naujoviškų sprendimų išbandymą realiomis sąlygomis, kad būtų galima kurti ekonomiškai perspektyvius, išmanesnius ir labiau integruotus vietinius energijos tinklus, užtikrinti nulinį anglies dioksido išskyrimą ir atsižvelgti į paklausą, kartu suteikiant galių piliečiams ir suinteresuotiesiems subjektams paspartinti šią pertvarką.

Tema „Energetikos pertvarka“ prisidedama prie daugelio ES politikos kryptių ir iniciatyvų, kaip antai, Europos žaliasis kursas, planas „REPowerEU“, ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, Europos strateginis energetikos technologijų planas, ES nulinės taršos veiksmų planas, naujojo europinio bauhauzo iniciatyva, ES pastatų renovacijos bangos strategija, įperkamo būsto iniciatyva, naujoji ES judumo sistema, ES neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija bei prisitaikymo prie klimato kaitos misija, pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinama Miestų pertvarkos siekiant tvarios ateities partnerystė, Merų paktas dėl klimato ir energetikos ir Pažangiųjų miestų iššūkio iniciatyva, ir ji yra su jomis susijusi.

Ši tema taip pat grindžiama miestų darbotvarkės pasiekimais įgyvendinant ES teminę energetikos pertvarkos partnerystę ir veiksmais, parengtais siekiant geresnio reglamentavimo, finansavimo ir žinių šioje srityje⁷.

Europos Komisija siekia sukurti subalansuotą aukščiausius kokybės standartus atitinkančių projektų portfelį, atspindintį Europos miestų geografinę, teritorinę ir demografinę įvairovę. Tikimasi, kad projektų pasiūlymai bus labai eksperimentinio pobūdžio, todėl greičiausiai jie nebus finansuojami tradicinių ar pagrindinių finansavimo šaltinių lėšomis.

AKTUALUMAS MIESTO VALDŽIOS INSTITUCIJOMS IR JŲ VAIDMUO

Miestų sprendimai yra labai svarbūs siekiant užtikrinti poveikio klimatui neutralumą. Daugiau nei 75 proc. ES gyventojų gyvena miestuose ir manoma, kad iki 2050 m. šis skaičius išaugs iki beveik 85 proc. Todėl miestų energijos poreikio dalis ES yra didžiausia, energija dažniausiai gaminama ne pačiuose miestuose, ir juose išmetamas didžiausias šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.

Miestai, būdami ekonominės veiklos, bendruomenės įsitraukimo ir inovacijų centrai, taip pat turi puikias galimybes imtis iniciatyvos diegiant sprendimus, kurių reikia energijos pertvarkai įgyvendinti, ir vadovauti mokslinėmis žiniomis grindžiamoms partnerystėms su plačiąja visuomene, suinteresuotaisiais subjektais iš įvairių energetikos sričių, įmonėmis ir piliečiais, taip skatinant koordinuotus veiksmus ir vartotojų elgsenos pokyčius.

Išnaudodami savo biudžetinius ir reglamentavimo įgaliojimus vietos lygmeniu, miestai gali vadovauti žemės naudojimo ir teritorijų planavimo plėtrai taip, kad būtų galima padidinti energijos vartojimo efektyvumą visuose miestų sektoriuose – nuo tvaraus transporto (pvz., nustatant zonas be automobilių, taikant eismo spūsčių mokesčius) iki vietinės atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos (pvz., išleidžiant žaliasias obligacijas). Miestams taip pat suteikiami tiesioginiai įgaliojimai pagal ES teisės aktus,

---

⁷ <https://www.urbanagenda.urban-initiative.eu/partnerships/energy-transition>

kaip antai neseniai peržiūrėta Pastatų energinio naudingumo direktyva⁸ ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyva⁹, pagal kuriuos numatoma, kad savivaldybės, kuriose yra ne mažiau kaip 45 000 gyventojų, turi parengti vietos vėsinimo ir šildymo planus.

Miestai, kurie yra vietos paslaugų teikėjai, taip pat gali įgyvendinti tikrus pokyčius, vykdydami, prižiūradami arba priimdami strateginius sprendimus dėl investicijų į savivaldybei priklausančią turtą. Taigi jie turi pranašumą sprendžiant, kaip būtų galima sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, išmetamą eksploatuojant viešojo transporto parkus, tvarkant atliekas ir nuotekas, naudojant savivaldybių valdomų pastatų (įskaitant būstus) šildymo ir vėsinimo sistemas. Jie gali integruoti naujas praktikas organizuodami žaliuosius ir inovacinių sprendimų viešuosius pirkimus, energijos vartojimo auditus arba viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes.

Miesto valdžios institucijos turi geras galimybes sutelkti atitinkamus vietos pramonės ir ekonomikos subjektus. Tvarios energijos sistemos turi būti vystomos atitinkamu mastu, kad būtų galima tiekti energiją daug tam tikrame rajone ar zonoje esančių vartotojų ir pastatų. Energetikos valdymas rajonų mastu yra svarbus kuriant išmaniąsias integruotas energijos sistemas, kurias taikant sumažinamas pirminės energijos poreikis. Rajonai yra tinkamo dydžio teritorijos¹⁰ inovacijoms taikyti ir įtraukti piliečius bei suteikti jiems galimybę tiesiogiai kontroliuoti energijos tiekimo grandinės dalis (vietines rinkas). Mažiau ribojami (centralizuoti) energijos skirstomieji tinklai būtų labiau naudingi mažiems ir vidutinio dydžio miestams nei didesnėms aglomeracijoms, nes jie galėtų efektyviau taikyti tokius novatoriškus ir dalyvavimu grindžiamus metodus.

Tačiau siekdami taikyti labiau decentralizuotas ir dinamiškesnes energetikos sistemas ir technologijas, miestai ir aplinkinės savivaldybės vis dažniau turi kartu planuoti, kaip gali keistis energijos poreikis ir kaip laikui bėgant būtų galima jį patenkinti atitinkamoje vietovėje. Bendros pastangos padeda pasiekti tam tikroms investicijoms reikalingą kritinį mastą, užtikrinti efektyvesnį išteklių naudojimą ir vykdyti masto ekonomiją, įvairinti tiekimo šaltinius ir (arba) geriau integruotis į didesnius energetikos tinklus. Veiksmai peržengiant administracines ribas ir funkcinių miesto zonų lygmeniu taip pat yra labai svarbūs finansuojant ir siekiant švaresnio judumo važinėjimo į darbą zonose bei miestų ir kaimų sąveikos vietose.

Be to, miestų valdžios institucijos turi įprasti laikytis labiau į rinkodarą panašaus požiūrio, kad galėtų tinkamai pristatyti energetikos planus ir projektus įvairiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant piliečius, vietos įmones, mokslininkus, bankus ir privačius investuotojus. Inovatyvios finansavimo schemas, kurios yra esminė privataus finansavimo pritraukimo priemonė, bus pagrindiniai aspektai, į kuriuos turės būti atsižvelgiama siekiant padidinti investicijų atkartojamumo ir didinimo galimybes.

---

⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19003/energy-efficiency-of-buildings-meps-adopt-plans-to-decarbonise-the-sector>

⁹ 2023 m. rugsėjo 13 d. Direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955.

¹⁰ Žr. integruotą požiūrį į pozityvios energijos kvartalus, kaip nurodyta ES persvarstyame Strateginiame energetikos technologijų plane (COM 634 *final*, 2023 10 20).

Igyvendinant tokias iniciatyvas kaip ES miesto priemonė¹¹ arba Pažangiųjų miestų rinka¹² teikiama konkreti praktinė pagalba ir patariama, kaip reikėtų tinkamai organizuoti miestus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, projektų pasiūlymai pagal temą „Energijos pertvarka“ neturėtų būti rengiami atskirai nuo vidutinės trukmės ir ilgalaikių veiksmų, kuriais siekiama taikant holistinį požiūrį spręsti su energetikos pertvarka susijusias socioekonominės ir aplinkosaugos problemas, ir tikimasi, kad juos bus galima integruoti į šiuo metu taikomus strateginius ir sisteminius žalinimo ir (arba) poveikio klimatui neutralumo užtikrinimo bei miestų atsparumo didinimo metodus. Šie metodai¹³ gali apimti, pavyzdžiui, pagal sanglaudos politiką taikomos tvarios miestų plėtros strategijos¹⁴, pagal Merų paktą dėl klimato ir energetikos¹⁵ rengiami tvarios energetikos ir klimato srities veiksmų planai, darnaus judumo mieste planai, Pažangiųjų miestų iššūkio žaliojo kurso vietos lygmeniu iniciatyvos¹⁶ arba miestų susitarimai dėl klimato, kuriuos rengia ES neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misijoje¹⁷ dalyvaujantys arba prie jos prisidedantys miestai. Toks įtraukimas į atitinkamas miestų strategijas ir planus bus įvertintas atliekant projektų pasiūlymų strateginį vertinimą¹⁸.

REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Nenustatant įsipareigojimų dėl laukiamo atsako, nes atsakas gali labai skirtis priklausomai nuo miestų ir jų dydžio, vidinių ypatybių ir iššūkių, pareiškėjai raginami rengdami projektų pasiūlymus atsižvelgti į toliau išvardytas temas ir problemas. Ryšium su šio kvietimo tema taip pat galima ir labai rekomenduojama kompleksškai išbandyti priemones, susijusias su daugiau nei viena iš šių temų ir problemų.

- **Energijos poreikio mažinimas** miestuose vykdamas:
  - viešųjų pastatų ir būsto sektoriaus modernizavimą ir taikant kitas energetikos priemones, kuriomis nekilnojamojo turto bendrovės, įmonės ir (arba) asmenys būtų skatinami investuoti šiose srityse, ypatingą dėmesį skiriant nepriteklių patiriantiems rajonams ir (arba) pažeidžiamiesiems namų ūkiams, taip siekiant kovoti su energijos nepriteklumi ir išlaidomis, patiriamomis dėl spartinamos energetikos pertvarkos;
  - miesto viešojo transporto, kaip alternatyvos lengviesiems automobiliams, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą išnaudojant bendrą elektrifikavimo (visų pirma naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją), junglumo, automatizavimo ar išmaniųjų parkų, kelių eismo

¹¹ <https://www.eucityfacility.eu/home.html>

¹² <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/?lang=lt>

¹³ Strateginių / sisteminių metodų sąrašas yra pavyzdinis.

¹⁴ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo 11 straipsnis.

¹⁵ <https://eu-mayors.ec.europa.eu/lt/home?etrans=lt>

¹⁶ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/local-green-deals>

¹⁷ [Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija. Europos Komisija \(europa.eu\)](https://europa.eu/neutral-impact-climate-and-smart-cities-mission)

¹⁸ Daugiau informacijos apie atrankos procedūrą pateikiama pareiškėjams skirtų [EUI-IA gairių](#) 3.2 skirsnyje.

ir energijos naudojimo valdymo potencialą. Taip pat būtų galima nagrinėti naujus sprendimus mikromobilumo ir paslauginio judumo (MaaS) srityse, naujas technologijas ir logistikos centrus, kuriais siekiama paspartinti perėjimą prie švaresnių ir įperkamesnių judumo būdų (vaikščiojimo, važiavimo dviračiu), taip suteikiant papildomos naudos kalbant apie sveikatą, spūstis, nelaimingus atsitikimus, triukšmą ir didėjantį judumo galimybių miestuose nepriteklių, taip pat suderintas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo priemones ir paskatas funkcinį miesto zonų lygmeniu, kad į darbą keliaujantys už administracinių miestų ribų gyvenantys žmonės galėtų prisidėti prie šio perėjimo prie švaresnių judumo būdų ir gauti naudos.

- **Vietos energijos išteklių įvairinimas** maksimaliai padidinant endogeninį atsinaujinančiųjų energijos išteklių (vėjo, vandens, vandenynų, saulės, geoterminės energijos, biomasės) arba vietos antrinės energijos išteklių gamybos ir naudojimo potencialą, įskaitant įvairių atliekų ir (arba) antrinių šilumos šaltinių naudojimą mieste ir jo apylinkėse, pašalinant kliūtis žiediškamui ir efektyviam išteklių naudojimui.
- **Išmaniųjų ir integruotų vietinių energetikos sistemų diegimas** skatinant naujoviškus energijos kaupimo ir tiekimo metodus, siekiant sumažinti priklausomybę nuo išorinių šaltinių, ir (arba) didinti pastatų ir transporto energetikos sistemų sąveiką naudojant išmaniuosius (elektros ar šilumos) tinklus arba toliau bandant ir plėtojant pozityvios energijos kvartalų (angl. PED) modelį¹⁹.
- **Maksimalus daugelio suinteresuotųjų subjektų ir piliečių įsitraukimas** kuriant paskatas ir (arba) novatoriškas paramos schemas ir (arba) verslo modelius, kuriais remiantis būtų kuriamos energijos bendrijos²⁰, ir bet kokius kitus planus, kuriuos taikant įvairūs klientai galėtų tapti energiją gaminančiais vartotojais, t. y. būtų ir vartotojai, ir vietos rinkai skirtos energijos gamintojai. Taip pat galėtų būti svarstomi skaitmeniniai sprendimai (išmaniosios programėlės, dalijimasis duomenimis), kuriais būtų galima paspartinti dalyvavimą ir elgesio pokyčius.
- **Energetikos pertvarkai reikalingų darbo vietų ir įgūdžių skatinimas** nustatant ir pašalinant esamą vietos darbo rinkų kvalifikuotų netauršaus transporto ir energijos sektorių darbuotojų trūkumą, ir (arba) tyrinėjant naujų tvarių gaminių, novatoriškų darbo vietų ir patobulintų žinių bei įgūdžių, kuriuos būtų galima sukurti įgyvendinant šią pertvarką, potencialą. Visų pirma galėtų būti svarstomos socialinės inovacijos, kuriomis būtų skatinamas labiausiai pažeidžiamų asmenų įsidarbinamumas ir (arba) sparčiai vystomos vietoje prieinamos paslaugos ir startuoliai (įskaitant

---

¹⁹ Pagal apibrėžtį, nustatytą įgyvendinant „JPI Urban Europe“ programą „Pozityvios energijos kvartalai ir rajonai tvariai miestų plėtrai užtikrinti“: „pozityvios energijos kvartalai yra energijos vartojimo požiūriu efektyvios ir lanksčios miestų zonos arba sujungtų pastatų grupės, išmetančios nulinį grynąjį šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir aktyviai valdančios metinę vietos ar regiono mastu perteklinę atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą. Norint sukurti tokias zonas reikia integruoti skirtingas sistemas ir infrastruktūras bei užtikrinti sąveiką tarp pastatų, naudotojų ir regioninių energijos, judumo ir IRT sistemų, kartu užtikrinant energijos tiekimą ir gerą gyvenimą visiems, laikantis socialinio, ekonominio ir aplinkosauginio tvarumo principų“.

²⁰ 2019 m. priimtu [dokumentų rinkiniu „Švari energija visiems europiečiams“](https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-communities_lt) ES į savo teisės aktus įtraukė energijos bendrijų, visų pirma piliečių energijos bendrijų ir [atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijų](https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-communities_lt), koncepciją. https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-communities_lt

labai mažas įmones), taikantys taisymo, pakartotinio naudojimo principus ir (arba) vykdančios aukštos kokybės grąžinamojo perdirbimo produktų komercializavimo veiklą.

SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI

- Žalesnė Europa. 2.1 konkretus uždavinys – „*skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį*“.
- Žalesnė Europa. 2.2 konkretus uždavinys – „*skatinti naudoti atsinaujinančiąją energiją pagal Direktyvą (ES) 2018/2001, įskaitant joje nustatytus tvarumo kriterijus*“.
- Žalesnė Europa. 2.3 konkretus uždavinys – „*plėtoti pažangias elektros energijos sistemas, tinklus ir energijos kaupimo ne transeuropiniame energetikos tinkle (TEN-E) sprendimus*“.
- Žalesnė Europa. 2.6 konkretus uždavinys – „*skatinti perėjimą prie žiedinės ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos*“.
- Žalesnė Europa. 2.8 konkretus uždavinys – „*skatinti tvarų daugiarūšį judumą miestuose kaip vieną iš perėjimo prie nulinio anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos dalių*“.
- Piliečiams artimesnė Europa. 5.1 konkretus uždavinys – „*skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą, puoselėjant kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą miestų teritorijose*“.

REZULTATŲ IR PASIEKIMŲ RODIKLIAI

Projektų pasiūlymai, be kitų kriterijų, bus vertinami pagal jų suteikiamas galimybes pasiekti patikimų rezultatų ir šių rezultatų vertinimo metodikos pagrįstumą.

Kalbant konkrečiai apie energetikos pertvarkos temą, miestų valdžios institucijos raginamos apibrėžti rodiklių rinkinį, kuriame būtų integruotai užfiksuota bendra jų projektų pasiūlymais sukuriama nauda (pvz., oro kokybė, atsparumas klimato kaitai, užimtumas, įtraukumas).

Savo paraiškose miestų valdžios institucijos gali remtis bet kuriuo iš toliau išvardytų rodiklių, kiek jie yra susiję su jų projektų idėjomis. Šis sąrašas nėra privalomas ar baigtinis. Jame, be kita ko, pateikiami rodikliai, kurie nėra tiesiogiai susiję su energetikos pertvarkos tema, bet kurie gali padėti išreikšti apčiuopiamus rezultatus, todėl į juos verta atsižvelgti. Kartu su šiais rodikliais turėtų būti naudojami konkrečiam projektui aktualūs rodikliai.

Atsižvelgdamos į išvardytus rodiklius, miesto valdžios institucijos gali pačios laisvai nustatyti projektams taikomus rodiklius, kad būtų galima kuo aiškiau ir įtikinamiau atspindėti pokyčius, kuriuos jų projektas gali padėti įgyvendinti.

Pasiekimų rodikliai

- Sukurti nauji produktai ir paslaugos (*matavimo vienetas*: nauji produktai / paslaugos).

- Infrastruktūra, kuriai suteikta parama (nauja, renovuota, pertvarkyta ar modernizuota) (*matavimo vienetas*: remiama infrastruktūra).
- Sukurta ir (arba) remiama nauja įranga (*matavimo vienetas*: nauja įranga).
- Žmonės, kuriems suteikta parama (juos mokant, tobulinant jų įgūdžius, juos remiant ir jiems padedant) (*matavimo vienetas*: asmenys).
- Įmonės, bendradarbiaujančios su mokslinių tyrimų organizacijomis (*matavimo vienetas*: įmonės, dirbančios su mokslinių tyrimų organizacijomis).
- Įmonės, kurioms suteikta parama (labai mažos, mažos, vidutinės, didelės) (*matavimo vienetas*: įmonės).
- Gyventojai, kuriems aktualūs pagal integruotus veiksmus, skirtus užtikrinti socioekonominę marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių įtrauktį, įgyvendinami projektai (*matavimo vienetas*: asmenys).
- Viešieji pastatai, kurių energinis naudingumas buvo pagerintas (*matavimo vienetas*: kvadratiniai metrai).
- Būstai, kurių energinis naudingumas buvo pagerintas (*matavimo vienetas*: būstai).
- Papildomi atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumai (pvz., elektros energijos, šilumos) (*matavimo vienetas*: MW).
- Naujai nutiestos arba patobulintos centralizuoto šildymo ir vėsinimo tinklų linijos (*matavimo vienetas*: km).
- Remiamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos (*matavimo vienetas*: atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos).
- Elektros energijos kaupimo sprendimai (*matavimo vienetas*: MWh).
- Įrengtos oro taršos stebėsenos sistemos (*matavimo vienetas*: sistemų skaičius²¹).
- Skaitmeninės išmaniųjų energijos sistemų valdymo sistemos (*matavimo vienetas*: sistemos komponentai).
- Suinteresuotieji subjektai, dalyvaujantys rengiant ir kartu įgyvendinant projektą (*matavimo vienetas*: suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas).

---

²¹ Matavimo stotys turi atitikti kokybės reikalavimus, nustatytus ES švaraus oro teisės aktuose, t. y. Direktyvoje 2008/50/EB ir Direktyvoje 2004/107/EB, ir apie jas turi būti tinkamai pranešama Europos aplinkos agentūrai pagal Sprendimą 2011/850.

- Piliečiai, dalyvaujantys rengiant ir kartu įgyvendinant projektą (*matavimo vienetą*: asmenys).

Rezultatų rodikliai

- Darbo vietos, sukurtos subjektuose, kuriems suteikta parama (*matavimo vienetą*: etatų ekvivalentų skaičius per metus).
- Naujų ir atnaujintų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų vartotojai (*matavimo vienetą*: vartotojų skaičius per metus).
- MVĮ diegiančios produkto, proceso, rinkodaros ar organizacines naujoves (*matavimo vienetą* – įmonės).
- Prekių ženklo ir dizaino paraiškos (*matavimo vienetą* – prekių ženklo ir dizaino paraiškos).
- Sumažintas galutinis per metus suvartojamos energijos kiekis (*matavimo vienetą*: procentinė dalis, palyginti su praėjusiais metais).
- Visa pagaminta atsinaujinančiųjų išteklių energija (pvz., elektra, šiluma) (*matavimo vienetą*: Mwh per metus).
- Apskaičiuotas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (*matavimo vienetą*: CO₂ ekvivalento kiekis tonomis per metus).
- Geresnė oro kokybė (*matavimo vienetą*: smulkiųjų kietųjų dalelių (PM2.5) koncentracijos).
- Vartotojai, prisijungę prie išmaniųjų energijos sistemų (*matavimo vienetą*: galutinių vartotojų skaičius per metus).
- Naujo ar modernizuoto viešojo transporto naudotojų skaičius per metus (*matavimo vienetą*: galutinių naudotojų skaičius per metus).
- Aktyvaus judumo galimybėmis besinaudojančių gyventojų skaičiaus padidėjimas (*matavimo vienetą*: vietos gyventojų procentinė dalis).
- Bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis pasiektas dalyvavimo lygis (informuojant, konsultuojant, bendrai kuriant produktus ir priimant sprendimus) (*matavimo vienetą*: dalyvaujančių vietos gyventojų procentinė dalis).

3.2 TECHNOLOGIJOS MIESTUOSE

BENDRA TEMOS „TECHNOLOGIJOS MIESTUOSE“ APIBRĖŽTIS IR KONTEKSTAS

Vienas iš šešių Europos Komisijos prioritetų²² yra užtikrinti, kad skaitmeninėmis technologijomis būtų prisidedama prie tvaraus augimo, gerinama gyvenimo kokybė ir užtikrinamas Europos pirmavimas pasaulio ekonomikoje. Naujos technologijos gali būti svarbi priemonė kuriant įtraukius, saugesnius, atsparius ir tvarius miestus.

Inovacijos, visų pirma naujoji pažangių technologijų inovacijų banga, yra ES atsakas į pasaulinį įsipareigojimą sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, pasiekti, kad mūsų ekonomika taptų labiau skaitmeninė ir užtikrinti Europos apsirūpinimo maistu, energija ir žaliavomis saugumą. Naujojoje Europos inovacijų darbotvarkėje²³ numatyti veiksmai, kuriais siekiama sutelkti miestus ir regionus kuriant regioninius inovacijų slėnius ir taip paspartinti giliųjų technologijų inovacijų diegimą.

ES siekia įgyvendinti į žmogų orientuotą ir tvarią skaitmeninės visuomenės, kuri įgalintų piliečius ir įmones, viziją. Daugiašaliai projektai remiami pagal 2030 m. Skaitmeninės Europos programą²⁴, kuria siekiama sustiprinti Europos skaitmeninius pajėgumus, susitelkiant į keturis teminius tikslus: skaitmeninius įgūdžius, skaitmeninę infrastruktūrą, įmonių skaitmeninę transformaciją ir viešųjų paslaugų skaitmenizaciją.

Siekiant padėti sukurti atsparų Europos skaitmeninį dešimtmetį²⁵, viešojo administravimo institucijos, piliečiai ir įmonės turėtų turėti galimybę naudotis dirbtinio intelekto (DI) teikiama nauda ir tai darydami jaustis saugūs ir apsaugoti. Europos DI strategija siekiama, kad ES taptų pasaulinio lygio dirbtinio intelekto centru, ir taip pat siekiama užtikrinti, kad dirbtinis intelektas būtų orientuotas į žmogų ir patikimas. Šis tikslas atspindi Europos požiūrį į kompetenciją ir pasitikėjimą taikant konkrečias taisykles ir veiksmus.

Kartu su DI, pasitelkiant daiktų internetą galima sujungti fizinį ir virtualųjį pasaulius. Naudojant daiktų internetą galima kurti novatoriškus sprendimus ir išmanią aplinką. Daiktų interneto technologijos yra pasaulio ekonomikos skaitmeninės transformacijos priešakyje. Naudojant daiktų interneto jutiklius surenkami duomenys gali būti stebimi ir grąžinami į centrinę sistemą, kad būtų galima atlikti tam tikrus veiksmus, gauti įžvalgų arba reaguoti į kitą susietą objektą, esantį už šimtų kilometrų.

Duomenys yra dar vienas svarbus skaitmeninio pasaulio išteklis, turintis didelį ekonomikos augimo, konkurencingumo didinimo, inovacijų ir darbo vietų kūrimo bei apskritai visuomenės pažangos potencialą. Duomenimis grindžiamų programų kūrimas viešajam administravimui, piliečiams ir įmonėms bus naudingas įvairiais požiūriais: bus užtikrinamas geresnis politikos formavimas ir viešosios paslaugos,

---

²² [2019–2024 m. prioritetai. Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

²³ [Naujoji Europos inovacijų darbotvarkė. Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

²⁴ [Skaitmeninės Europos programa | Europos skaitmeninės ateities formavimas \(europa.eu\).](#)

²⁵ [Europos skaitmeninis dešimtmetis | Europos skaitmeninės ateities formavimas \(europa.eu\).](#)

geresnė sveikatos priežiūra, nauji produktai ir paslaugos, kartu mažinant viešųjų paslaugų sąnaudas ir didinant jų tvarumą bei veiksmingumą.

Šiomis aplinkybėmis Sanglaudos fondai prisideda prie įtraukios skaitmeninės visuomenės, kurioje piliečiai, mokslinių tyrimų organizacijos, įmonės ir viešojo administravimo institucijos visapusiškai naudoja skaitmenizacijos teikiamomis galimybėmis, kūrimo. Veiksmingai veikianti e. valdžia nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis apima priemonių kūrimą bei organizavimo ir procesų persvarstymą siekiant, kad viešosios paslaugos būtų teikiamos veiksmingiau, paprasčiau, greičiau ir patiriant mažiau sąnaudų. Visų pirma, rengiant projektus, kaip antai pažangiųjų miestų ir kaimų, skaitmeninės ir telekomunikacijų technologijos gali būti naudojamos tradiciniams tinklams ir paslaugoms stiprinti, taip suteikiant naudos vietos bendruomenėms.

Ypatingas dėmesys sanglaudos politikoje skiriamas aplinkosaugos ir klimato sričių problemoms spręsti, visų pirma siekiant, kad iki 2050 m. būtų pereita prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, skaitmeninių technologijų potencialo panaudojimui inovacijų tikslais ir funkcinį miesto zonų plėtrai remti²⁶.

Sanglaudos politika jau daugiau nei dešimtmetį prisidedama prie Europos pastangų diegti skaitmenines technologijas ir taip pasiekti augimo ir tvarumo tikslų. 2021–2027 m. laikotarpiu sanglaudos politikoje numatyta daugiau nei 40 mlrd. EUR investicijų skirti skaitmenizacijai, įgyvendinant 2021–2027 m. ERPF, ESF+, Sanglaudos fondo, INTERREG ir Teisingos pertvarkos fondo lėšomis finansuojamas programas.

EUI tikisi, kad pagal temą „Technologijos miestuose“ siūlomais projektais bus remiamas naujomis technologijomis grindžiamų naujoviškų sprendimų išbandymas realiomis sąlygomis, atliekant eksperimentus, kurie galėtų būti atkartojami platesniu mastu panaudojant sanglaudos politikos investicijas, ir taip siekiant užtikrinti, kad piliečiams būtų teikiamos geresnės paslaugos ir (arba) būtų pagerinti vietos valdžios institucijų gebėjimai pasiūlyti tokias paslaugas.

Tema „Technologijos miestuose“ prisidedama prie daugelio ES politikos krypčių ir iniciatyvų, kaip antai Europos žaliasis kursas, prie skaitmeninio amžiaus prisitaikiusi Europa, ES Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija, ES saugumo sąjungos strategija, ES kibernetinio saugumo strategija, naujojo europinio bauhauzo iniciatyva, specialistų potencialo išnaudojimo Europos regionuose iniciatyva, Europos inovacijų partnerystė vyresnių žmonių aktyvumo ir sveikatos srityje, ir ji yra su jomis susijusi.

Ši tema taip pat grindžiama miestų darbotvarkės pasiekimais įgyvendinant ES teminę skaitmeninės pertvarkos partnerystę ir veiksmams, parengtais siekiant geresnio reglamentavimo, finansavimo ir žinių šioje srityje²⁷.

Europos Komisija siekia sukurti subalansuotą aukščiausius kokybės standartus atitinkančių projektų portfelių, atspindintį Europos miestų geografinę, teritorinę ir demografinę įvairovę. Tikimasi, kad

---

²⁶ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo 11 straipsnis.

²⁷ <https://www.urbanagenda.urban-initiative.eu/partnerships/digital-transition>

projektų pasiūlymai bus labai eksperimentinio pobūdžio, todėl greičiausiai jie nebus finansuojami tradicinių ar pagrindinių finansavimo šaltinių lėšomis.

AKTUALUMAS MIESTO VALDŽIOS INSTITUCIJOMS IR JŲ VAIDMUO

Miestai yra pliuralizmo, kūrybiškumo ir solidarumo centrai. Kultūrinės ir politinės tradicijos yra demokratines teises ir vertybes atspindinčių miestų plėtros pagrindas. Miestai taip pat yra naujų problemų sprendimo būdų laboratorijos ir socialinių inovacijų išbandymo vietos.

Miestai patiria daugybę vis didėjančių sudėtingų problemų, tačiau taip pat turi naujų technologinių priemonių joms geriau spręsti. Technologijos, duomenys ir informacija tampa vis svarbesni piliečių gyvenime ir keičia mūsų visuomenės galių dinamiką. Miestai yra šių technologinių pokyčių priešakyje. Dėl savo specifinių ekosistemų bei didelio gyventojų ir infrastruktūros tankio miestai yra puikios vietos naujoms technologijoms diegti, duomenims kurti, rinkti ir jais dalytis, siekiant optimizuoti naujų technologijų naudą įvairiems suinteresuotiesiems subjektams.

Naujų technologijų, padedančių miestams gerinti viešąsias paslaugas, geriau bendrauti su vietos įmonėmis ir piliečiais bei padėti jiems dalyvauti (t. y. įgyvendinti aktyvios ir dalyvaujamosios demokratijos principus), didinti darbo našumą ir spręsti tvarumo problemas, potencialas yra neribotas.

Kuriant novatoriškas ir įtraukias miestų bendruomenes, išbandančias ir naudojančias naujas technologijas siekiant užtikrinti geresnį miestų valdymą, būtų galima skatinti naują miestų ekosistemų dinamiką, priemones ir procesus, atitinkančius konkrečius nustatytus miesto poreikius ir (arba) kurti šias priemones kartu su vietos ir regionų inovacijų klasteriais ar skaitmeniniais centrais.

Sukūrus pigesnius jutiklius, išplitus mobiliajam ir didelės spartos internetui bei išmokus miniatiūrizuoti kompiuterijos technologijas buvo sukurtos sąlygos naujai technologinei revoliucijai. Manoma, kad daiktų internetas, dirbtinis intelektas (DI), didelės skiriamosios gebos globalinė padėties nustatymo sistema (GPS), didieji duomenys, blokų grandinės technologija, virtualioji ir išplėstinė realybė, skaitmeniniai dvyniai su įterptais DI baziniais komponentais bei virtualiosios ir išplėstinės realybės elementais, taip pat naujos statybinės medžiagos ir technologijos pakeis pagrindinius miestų funkcionavimo elementus bei mūsų piliečių gyvenimo ir sąveikos miesto zonose būdus.

Atsižvelgiant į tai, vietos valdžios institucijos turėtų sutelkti dėmesį į naujų vietos poreikių grindžiamų, į piliečius orientuotų bendruomenės poreikius atitinkančių bei ekonomines, socialines ir aplinkosaugos problemas spręsti skirtų sprendimų paiešką, kartu užtikrindamos duomenų privatumą ir saugumą. Šios miestų aplinkoje naudojamos technologijos turės sklandžiai veikti kartu ir būti įtraukios, kad jų teikiamą naudą gautų visi piliečiai.

Reikėtų atidžiai ir skaidriai įvertinti su viešosios kontrolės ir vietos duomenų, sukaupytų naudojant naujas technologijas, nuosavybę susijusius klausimus, visų pirma tais atvejais, kai paslaugas teikti pavedama trečiosioms šalims, kurios galėtų netinkamai naudotis tokia informacija. Bendruomenei skirtos programos turėtų būti nemokamos, atvirojo kodo ir patogios naudoti. Pačios technologijos yra neutralios, tačiau tai, kaip jos bus valdomos, nulems tikrąjį poveikį miestų gyvenimui.

Todėl projektų pasiūlymai technologijų miestuose tema neturėtų būti nagrinėjami atskirai nuo pasiūlymus pateikusių miestų vidutinės trukmės ir ilgesnio laikotarpio tikslų, nurodytų, pavyzdžiui, sanglaudos politikos tvarios miestų plėtros strategijose²⁸ ar bet kokuose kituose miesto lygmens strateginiuose dokumentuose. Toks įtraukimas į atitinkamas miestų strategijas ir planus bus įvertintas atliekant projektų pasiūlymų strateginį vertinimą²⁹.

REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Nenustatant įsipareigojimų dėl laukiamo atsako, nes atsakas gali labai skirtis priklausomai nuo miestų ir jų dydžio, vidinių ypatybių ir iššūkių, pareiškėjai raginami rengdami projektų pasiūlymus atsižvelgti į toliau išvardytas temas ir problemas. Ryšium su šio kvietimo tema taip pat galima ir labai rekomenduojama kompleksškai išbandyti priemones, susijusias su daugiau nei viena iš šių temų ir problemų.

- **Geresnių ir pritaiktų viešųjų paslaugų užtikrinimas** palengvinant kokybiškų paslaugų prieinamumą, mažinant administracinę naštą piliečiams, kuriant naujas prisitaikančias paslaugas, gerinant viešosios infrastruktūros valdymą, didinant skaidrumą ir efektyvumą, užtikrinant keitimąsi informacija su vartotojais tikroju laiku, mažinant sąnaudas, operacijų trukmę ir klaidų skaičių. Turi būti akcentuojamas administracinių procedūrų išlaidų mažinimas, automatizavimas, spartinimas ir supaprastinimas. Siekiant kovoti su skaitmeniniu atotrūkiu, parama labiausiai pažeidžiamoms grupėms skaitmeninės pertvarkos metu turi būti numatoma visuose siūlomuose pakeitimuose.
- **Daugiapakopio ir daugelio suinteresuotųjų subjektų valdymo konsolidavimas, veiksmingos dalyvaujamosios demokratijos užtikrinimas ir inovacijų bei konkurencingumo skatinimas** didinant vietos suinteresuotųjų subjektų ir piliečių, aktyviai ir struktūriškai dalyvaujančių strateginio planavimo ir sprendimų priėmimo procesuose, skaičių, ir taip pat stiprinant bendro modeliavimo ir bendro kūrimo metodus, pavyzdžiui, į miestų planavimo procesus įtraukiant lyčių lygybės aspektą; plėtojant organizacinę, reglamentavimo ir valdymo struktūrą, kurią taikant būtų galima sukurti aplinką ir sąlygas remti inovacijų kultūrą ir sudaryti palankesnes sąlygas miestų, universitetų ir vietos įmonių partnerystėms, bei kuriant/ stiprinant inovacijas ir pokyčius pažangiosios specializacijos srityje. Pažangiųjų bendruomenių virtualiosios ir išplėstinės realybės skaitmeniniai dvyniai taip pat galėtų būti naudojami pagrįstų sprendimų priėmimo procesuose, pasitelkiant pažangias modeliavimo technologijas ir natūraliąsias įtraukias sąsajas, įgalinančias miestų suinteresuotuosius subjektus ir piliečius (CITIVERSE).
- **Skaitmeninės transformacijos, vietos duomenų rinkimo ir dalijimosi jais įvaldymas užtikrinant aukščiausius duomenų privatumo standartus** tiriant, kaip miestai gali rinkti, naudoti, saugoti miestų rajonų lygmens ir aukšto granuliškumo lygio duomenis ir jais dalytis, kad būtų galima lengviau ir geriau teikti paslaugas savo piliečiams, padėti priimti duomenų valdymu grindžiamus sprendimus,

²⁸ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo 11 straipsnis.

²⁹ Daugiau informacijos apie atrankos procedūrą pateikiama pareiškėjams skirtą [EUI-HA gairių](#) 3.2 skirsnyje.

prisidėti prie vietos ekonomikos plėtros ir inovacijų bei pažeidžiamiausių asmenų įgūdžių įgijimo ir perkvalifikavimo, skatinti darbo vietų ir naujų įmonių kūrimą bei pritraukti ir išlaikyti specialistus.

- **Teritorijų planavimo ir žemės naudojimo bei pramoninio zonavimo tobulinimas** pasitelkiant strateginio ir teritorinio planavimo technologijas, siekiant užtikrinti darnią ir optimalią miestų ir priemiesčių plėtrą. Miestai turi ieškoti novatoriškų būdų, kaip panaudoti naujas technologijas, siekiant optimizuoti pusiausvyrą tarp poreikių, susijusių su įvairiais žemės naudojimo būdais (pavyzdžiui, būstams), pramoninių zonų aktyvumo skatinimu, urbanistinių dykrų atkūrimu ir pertvarkymu, viešosiomis erdvėmis, socialinėmis paslaugomis.
- **Geresnių paslaugų, skaitmeninio ir fizinio prieinamumo užtikrinimas, neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus gyventojų įtraukimas** didinant aktyvų dalyvavimą miesto valdymo sistemoje, renkant ir analizuojant konkrečius duomenis apie vietos lygmens specifinius poreikius ir patirtį, siekiant formuoti / koreguoti vietos politiką, paskirstyti išteklius, gerinti paslaugas ir kurti pritaikytą išmaniąją gatvių ir (arba) infrastruktūros įrangą / inventorių, kuriais būtų užtikrinamos vienodos patekimo į miesto erdves, viešąjį transportą ir (arba) pastatus galimybės, taip pat kuriant nemokamas ir atvirojo kodo, patogias mobiliąsias programėles, kurios būtų pritaikytos įvairių rūšių negaliai (pvz., ekrano skaitytuvai, valdymas balsu, dideli šriftai). Siūlomais projektais turėtų būti remiama asmenų su negalia integracija ir vyresnių žmonių aktyvumo politika, ypatingą dėmesį skiriant įtraukimo į darbo rinką, mokymosi visą gyvenimą ir specialistų išlaikymo priemonėms.
- **Saugūs, apsaugoti ir atsparūs miestai** perplanuojant miesto erdves, kad piliečiai būtų mažiau veikiami klimato kaitos ir kitų grėsmių, atsižvelgiant į pažeidžiamumo vertinimą ir scenarijus, siūlant naujas novatoriškas paslaugas, infrastruktūrą ir įrangą, taip pat prisidedant prie ypatingos svarbos infrastruktūros objektų ir viešųjų erdvių atsparumo didinimo, kuriant ir naudojant prevencijos priemones ir krizių valdymo planus ir metodus, kartu organizuojant specializuotus vietos specialistų mokymus ir taikant piliečių informuotumo didinimo metodus, stiprinant vietos administravimo institucijų pajėgumus institucijoms bendradarbiaujant su piliečiais ir suinteresuotaisiais subjektais, siekiant kovoti su organizuotu nusikalstamumu ir kibernetiniais nusikaltimais.

Iš įvairių sričių, kurias galima tyrinėti siekiant užtikrinti, kad ES miestai taptų saugesni, labiau apsaugoti ir atsparesni, pareiškėjai galėtų apsvarstyti šias:

- **Geresnė gaivalinių nelaimių ir žmogaus sukeltų katastrofų** (su pramone susijusių grėsmių, ekstremalių meteorologinių reiškinių, miškų gaisrų, žemės drebėjimų, pavojaus visuomenės sveikatai, grėsmių saugumui) **prevencija ir jų padarinių mažinimas** miestų zonose, integruojant technologijas į predikcines ir prevencines politikos priemones, planus ir projektus, kurie būtų naudojami kaip nauji būdai kurti įvairius scenarijus, numatyti aplinkosaugos ir klimato sričių problemas bei ekonominę riziką, taip pat susijusias socialines transformacijas ir sveikatos apsaugos problemas.
- **Apsirūpinimo maistu saugumo užtikrinimas miesto ir funkcinėse zonose:** atsižvelgiant į padidėjusį klimato kaitos poveikį ir biologinės įvairovės krizę, miestai atlieka pagrindinį vaidmenį formuojant „maisto aplinką“. Naujos technologijos galėtų būti naudojamos miestų

zonose taip, kad būtų galima kurti naujoviškus, įtraukius ir integruotus būdus susisiekti su vietos ūkininkais, siekiant sukurti funkcines zonas tvarioms ir atsparioms maisto sistemoms.

- **Kibernetinis saugumas:** įtraukiant strateginį prognozavimą ir aktyvius kibernetinio saugumo rizikos valdymo procesus į savo planus ir projektus, skirtus naujų technologijų integravimui į infrastruktūros sistemas, taip pat aktyviai valdant bet kokių naujų technologijų, naudojamų kuriant miestų infrastruktūrą ir (arba) paslaugas, informacinių ir ryšių technologijų tiekimo grandinės riziką. Norint užtikrinti kibernetinį saugumą miestuose ir aktyviai įtraukti piliečius, reikia taikyti įvairiapusį požiūrį ir deramai atsižvelgti į švietimą ir informuotumo didinimą, daugiausia dėmesio skiriant pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms.

SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI

- Konkurencingesnė ir pažangesnė Europa. 1.1 konkretus uždavinys – „plėtoti ir stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacinius pajėgumus ir diegti pažangiąsias technologijas“.
- Konkurencingesnė ir pažangesnė Europa. 1.2 konkretus uždavinys – „pasinaudoti skaitmeninio teikiama nauda piliečiams, įmonėms, mokslinių tyrimų organizacijoms ir valdžios institucijoms“.
- Konkurencingesnė ir pažangesnė Europa. 1.4 konkretus uždavinys – „Ugdyti pažangiajai specializacijai, pramonės pertvarkai ir verslumui reikalingus įgūdžius“.
- Konkurencingesnė ir pažangesnė Europa. 1.5 konkretus uždavinys – „gerinti skaitmeninį junglumą“.
- Žalesnė Europa. 2.4 konkretus uždavinys – „skatinti prisitaikymą prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos prevenciją, atsparumą, atsižvelgiant į ekosisteminius metodus“.
- Socialiai atsakingesnė Europa. 4.1 konkretus tikslas – „didinti darbo rinkų veiksmingumą ir įtraukumą bei galimybes gauti kokybišką darbą, taip pat kuriant socialinę infrastruktūrą ir skatinant socialinę ekonomiką“.
- Socialiai atsakingesnė Europa. 4.2 konkretus tikslas – „gerinti vienodas galimybes naudotis įtraukiomis ir kokybiškomis švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą paslaugomis plėtojant prieinamą infrastruktūrą, be kita ko, didinant atsparumą naudojantis nuotoliniu ir internetiniu švietimu bei mokymu“.
- Socialiai atsakingesnė Europa. 4.3 konkretus tikslas – „skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdant integruotus veiksmus, be kita ko, teikiant aprūpinimo būstu ir socialines paslaugas“.
- Piliečiams artimesnė Europa. 5.1 konkretus uždavinys – „skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą, puoselėjant kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą miestų teritorijose“.

REZULTATŲ IR PASIEKIMŲ RODIKLIAI

Projektų pasiūlymai, be kitų kriterijų, bus vertinami pagal jų suteikiamas galimybes pasiekti patikimų rezultatų ir šių rezultatų vertinimo metodikos pagrįstumą.

Kalbant konkrečiai apie technologijų miestuose temą, miestų valdžios institucijos raginamos apibrėžti rodiklių rinkinį, kuriame būtų integruotai užfiksuota bendra jų projektų pasiūlymais sukuriama nauda (pvz., remiamos įmonės, piliečių dalyvavimas, darbo vietos ir darbo jėga, parengti vietos subjektai ar piliečiai ir kt.).

Savo paraiškose miestų valdžios institucijos gali remtis bet kuriuo iš toliau išvardytų rodiklių, kiek jie yra susiję su jų projektų idėjomis. Šis sąrašas nėra privalomas ar baigtinis. Jame, be kita ko, pateikiami rodikliai, kurie nėra tiesiogiai susiję su nagrinėjama tema, bet kurie gali padėti išreikšti apčiuopiamus rezultatus, todėl į juos verta atsižvelgti. Kartu su šiais rodikliais turėtų būti naudojami konkrečiam projektui aktualūs rodikliai.

Atsižvelgdamos į išvardytus rodiklius, miesto valdžios institucijos gali pačios laisvai nustatyti projektams taikomus rodiklius, kad būtų galima kuo aiškiau ir įtikinamiau atspindėti pokyčius, kuriuos jų projektas gali padėti įgyvendinti.

Pasiekimų rodikliai

- Piliečiai, dalyvaujantys rengiant ir kartu įgyvendinant projektą (*matavimo vienetą: asmenys*).
- Įmonės, bendradarbiaujančios su mokslinių tyrimų organizacijomis (*matavimo vienetą: įmonės, dirbančios su mokslinių tyrimų organizacijomis*).
- Įmonės, kurioms suteikta parama (labai mažos, mažos, vidutinės, didelės) (*matavimo vienetą: įmonės*).
- Naujos įmonės, kurioms suteikta parama (*matavimo vienetą: naujos įmonės*).
- Sukurta ir (arba) paremta nauja įranga (*matavimo vienetą: nauja įranga*).
- Sukurti nauji produktai ir paslaugos (*matavimo vienetą: nauji produktai / paslaugos*).
- Žmonės, kuriems suteikta parama (juos mokant, tobulinant jų įgūdžius, juos remiant ir jiems padedant) (*matavimo vienetą: asmenys*).
- Gyventojai, kuriems aktualūs pagal integruotus veiksmus, skirtus užtikrinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių socialinę ir ekonominę įtrauktį, įgyvendinami projektai (*matavimo vienetą: asmenys*).
- Suinteresuotieji subjektai, dalyvaujantys rengiant ir kartu įgyvendinant projektą (*matavimo vienetą: suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas*).

- Įmonėms sukurtų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų vertė (*matavimo vienetas*: EUR).
- Investicijos į naujas ar atnaujintas nelaimių stebėjimo, pasirengimo joms, perspėjimo ir reagavimo į gaivalines nelaimes sistemas (*matavimo vienetas*: EUR).
- Investicijos į naujas ar atnaujintas nelaimių stebėjimo, pasirengimo joms, perspėjimo ir reagavimo į jas sistemas, padedančias apsisaugoti nuo su klimatu nesusijusios gamtinių pavojų rizikos ir su žmogaus veikla susijusių pavojų rizikos (*matavimo vienetas*: EUR).

Rezultatų rodikliai

- Paremtų pameistrų MVĮ skaičius (*matavimo vienetas*: asmenys).
- Darbo vietos, sukurtos subjektuose, kuriems suteikta parama (*matavimo vienetas*: etatų ekvivalentų skaičius per metus).
- Bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis pasiektas dalyvavimo lygis (informuojant, konsultuojant, bendrai kuriant produktus ir priimant sprendimus (*matavimo vienetas*: dalyvaujančių vietos gyventojų procentinė dalis)).
- MVĮ diegiančios produkto, proceso, rinkodaros ar organizacines naujoves (*matavimo vienetas* – įmonės).
- Prekių ženklo ir dizaino paraiškos (*matavimo vienetas* – prekių ženklo ir dizaino paraiškos).
- MVĮ darbuotojai, užbaigę pažangiosios specializacijos, pramonės pertvarkos ir verslumo įgūdžių mokymus (pagal įgūdžių rūšis: techniniai, vadybos, verslumo, žaliosios veiklos ir kt.) (*matavimo vienetas*: dalyviai).
- Naujų ir atnaujintų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų vartotojai (*matavimo vienetas*: vartotojų skaičius per metus).
- Gyventojai, kurių atžvilgiu taikomos apsaugos nuo potvynių priemonės (*matavimo vienetas*: apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis).
- Gyventojai, kurių atžvilgiu taikomos apsaugos nuo miškų gaisrų priemonės (*matavimo vienetas*: apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis).
- Gyventojai, kurių atžvilgiu taikomos apsaugos nuo su klimatu susijusių gaivalinių nelaimių (išskyrus potvynius ir miškų gaisrus) priemonės (*matavimo vienetas*: apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis).
- Gyventojai, kurių atžvilgiu taikomos apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinių pavojų rizikos ir su žmogaus veikla susijusių pavojų rizikos priemonės (*matavimo vienetas*: apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis).

- Naujų arba modernizuotų užimtumo tarnybų pastatų naudotojų skaičius per metus (*matavimo vienetą*: naudotojų skaičius per metus).
- Naujų arba modernizuotų e. sveikatos priežiūros paslaugų naudotojų skaičius per metus (*matavimo vienetą*: naudotojų skaičius per metus).
- Metiniai naujų ar modernizuotų sveikatos ir (arba) socialinės priežiūros įstaigų naudotojai (*matavimo vienetą* – naudotojai per metus).

4. PROJEKTO ETAPAI

EMI-IS projekto gyvavimo trukmę sudaro 4 etapai (daugiau informacijos žr. EMI-IS gairėse).

- Projekto rengimas** (finansuojamas vienkartinė išmoka) apima visą veiklą, susijusią su projekto paraiškos rengimu, ir baigiasi, kai EMI institucijos patvirtina projekto finansavimą.
- Projekto inicijavimo etapas** (finansuojamas vienkartinė išmoka) trunka šešis mėnesius ir prasideda po oficialaus projekto patvirtinimo. Jis yra atsietas nuo įgyvendinimo etapo, vykdomas prieš oficialią projekto įgyvendinimo pradžią ir skirtas tik projekto pasirengimo patikrai (įskaitant išankstinį auditą), taip pat projekto valdymo veiklai, kuria siekiama sudaryti sąlygas sklandžiai projekto veiklos pradžiai ir įgyvendinimui.
- Projekto įgyvendinimo etapas** trunka 3,5 metų. Laikotarpis prasideda sėkmingai užbaigus projekto inicijavimo etapą ir trunka iki patvirtintos projekto įgyvendinimo pabaigos datos.

Atkreipkite dėmesį, kad yra tam tikrų skirtumų, susijusių su projekto įgyvendinimo etape įgyvendinamų darbo paketų trukme.

- **„Horizontalieji“ darbo paketai: projekto valdymas, stebėseną ir vertinimas, komunikacija ir kapitalizacija** trunka visą įgyvendinimo etapo laikotarpį (3,5 metų). Tikimasi, kad per paskutinius šešis įgyvendinimo etapo mėnesius (po inovatyvaus sprendimo išbandymo, t. y. baigus įgyvendinti teminius darbo paketus), „horizontalieji“ darbo paketai bus skirti: projekto veiklos apibendrinimui ir įvertinimui, projekto išvadų parengimui, tolesniam informavimui apie projekto rezultatus ir įgytą patirtį, jų sklaidai ir kapitalizavimui, projekto palikimo parengimui, apmąstant išbandytų sprendimų, kurie pasirodė esą sėkmingi, tęstinumo ir plėtros perspektyvas pasibaigus EMI-IS finansavimui, išbandyto inovatyvaus sprendimo pritaikymui perkėlimo partnerių miestuose ir jo tolesniam pritaikymui visoje Europoje, taip pat galutinei ataskaitai.
- **Teminiai darbo paketai** gali trukti ne ilgiau kaip tris metus ir turėtų baigtis likus šešiesiems mėnesiams iki įgyvendinimo etapo pabaigos, kad, kaip nurodyta pirmiau, būtų galima tinkamai įvertinti projekto įgyvendinimą ir išbandytus novatoriškus sprendimus, siekiant

tikslių ir laukiamų rezultatų, skatinti perkėlimo veiklą ir toliau naudotis projekto pasiekimais. Projekto rezultatų ir išbandyto inovatyvaus sprendimo įvertinimas yra labai svarbus, kad jį būtų galima išplėsti projekto miesto teritorijoje ir pritaikyti kituose Europos miestuose, todėl 6 mėnesių laikotarpis po eksperimento turėtų būti skirtas vertinimo veiklai.

- **Perkėlimo darbų paketas pradedamas vėliausiai po 12 mėnesių nuo projekto pradžios ir trunka iki įgyvendinimo etapo pabaigos.** Sprendimą dėl šio darbų paketo pradžios turėtų priimti MUA ir perkėlimo partneriai, išanalizavę, kada pradėti bendradarbiavimą yra realiausia ir naudingiausia. Jis turėtų sudaryti sąlygas perkėlimo partneriams įsitraukti tinkamiausiu metu pradiniais projekto įgyvendinimo etapais.
- iv. **Administracinis užbaigimo** etapas (apmokamas vienkartinė išmoka) trunka tris mėnesius ir yra susijęs su visa administracine veikla, vykdoma po įgyvendinimo etapo, siekiant užbaigti projektą ir patvirtinti aprašomuosius ir finansinės atskaitomybės dokumentus. Atkreipkite dėmesį, kad tikimasi, jog šio etapo metu EMI-IS projekto atstovas (-ai) vis dar galės dalyvauti nuolatinio sekretoriato iniciuotoje žinių kapitalizavimo ir sklaidos veikloje.

5. FINANSAVIMO PRINCIPAI

Bendrųjų išlaidų principas

EMI-IS vadovaujasi bendrųjų išlaidų principu. Tai reiškia, kad **nors projektui skiriamas ERPF bendrasis finansavimas, sudarantis iki 80 proc. finansavimo išlaidų, kiekvienas partneris (pagrindinės ir asocijuotosios miestų valdžios institucijos, diegimo partneriai ir perkėlimo partneriai), gaunantis ERPF paramą, turi užtikrinti bent 20 proc. viešojo ar privataus sektoriaus paramą, kad surinktų visą biudžetą iš nuosavų arba kitų išteklių** (bet ne iš kito ES finansavimo šaltinio). Partnerių indėlis gali būti finansinis ir (arba) indėlis natūra.

ERPF išmokos

EMI-IS mokėjimo planas iš esmės grindžiamas išankstinių ERPF mokėjimų ir galiausiai faktiškai patirtų išlaidų kompensavimo principais.

- **Pirmasis ERPF (išankstinis) mokėjimas**, kurį sudaro 50 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai per 90 dienų nuo sėkmingo pradinio etapo užbaigimo. Šis pirmasis išankstinis mokėjimas taip pat apima dvi vienkartinės išmokas už projekto rengimo ir inicijavimo etapo darbo paketą. Šią bendrą vienkartinę 100 000 eurų visų tinkamų finansuoti išlaidų sumą (atitinkančią 80 000 eurų ERPF) sudaro 25 000 eurų vienkartinė suma (atitinkanti 20 000 eurų ERPF), skirta projektui parengti, ir 75 000 eurų vienkartinė suma (atitinkanti 60 000 eurų ERPF), skirta inicijavimo etapui.

- **Antrasis ERPF (išankstinis) mokėjimas**, kurį sudaro 30 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai pateikus ir patvirtinus pirmąjį finansinį reikalavimą, į kurį įtrauktos projekto išlaidos, patvirtintos pirmojo lygio kontrolės metu. Prieš patvirtinant pirmojo lygio kontrolę, pateiktos išlaidos turi sudaryti ne mažiau kaip 35 proc. viso projekto biudžeto. Jei pirmojo lygio kontrolės patvirtintos projekto išlaidos nesiekia 35 proc. visų finansavimo išlaidų, antrasis išankstinis ERPF mokėjimas mokamas proporcingai.
- **Trečiasis ERPF mokėjimas**, kurį sudaro ne daugiau kaip 20 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai po to, kai pirmojo lygio kontrolė patvirtina ketvirtąją (galutinę) metinę pažangos ataskaitą, galutinę kokybės ataskaitą ir antroje finansinėje paraiškoje nurodytas projekto išlaidas. Galutinė metinė pažangos ataskaita pateikiama ne vėliau kaip per 1 mėnesį po įgyvendinimo etapo, o (galutinė) antroji finansinė paraiška pateikiama kartu su galutine kokybės ataskaita administracinio užbaigimo etapo pabaigoje. Jei pirmojo lygio kontrolės patvirtintos projekto išlaidos nesiekia 100 proc. visų finansuojamų projekto išlaidų, trečioji ERPF išmoka mokama proporcingai. Svarbu pažymėti, kad trečiasis mokėjimas nebėra pagrįstas išankstinio mokėjimo principu, o patirtų ir apmokėtų išlaidų kompensavimo principu. Todėl projekto partneriai turi iš anksto finansuoti paskutinio projekto įgyvendinimo etapo išlaidas (kurių nepadengia 80 proc. gautas išankstinis mokėjimas). Trečiuoju mokėjimu taip pat padengiama 20 000 EUR visų tinkamų finansuoti išlaidų vienkartinė suma (atitinkanti 16 000 EUR ERPF), kuri apima projekto administracinio užbaigimo etapą.

6. PROJEKTŲ KŪRIMAS IR VYSTYMAS

6.1 PARTNERYSTĖ

Kaip nurodyta 2 skyriuje „Tinkamos valdžios institucijos – kas gali teikti paraiškas“, tik reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos gali teikti paraiškos formą pagal EMI-IS kvietimą teikti paraiškas. Tikimasi, kad pagal EMI-IS pagrindinė miesto valdžios institucija tiesiogiai dalyvaus eksperimentinėje veikloje ir atliks strateginį vadovaujamąjį vaidmenį plėtojant EMI-IS projektą, sukurdamą stiprią projekto partnerystę ir jai pirmininkaudama, kad projektas būtų techniškai, moksliskai ir finansiškai gyvybingas.

Projekto partnerystė apima šiuos aspektus:

- **diegimo partneriai** – pagrindinės institucijos ir organizacijos, galinčios prisidėti prie projekto įgyvendinimo, aktyviai dalyvaujančios įgyvendinant ir finansuojant projekto veiklas, finansiškai prisidedančios prie projekto (projekto partnerio užtikrinama biudžeto dalis, t. y. bendro finansavimo norma);

- **perkėlimo partneriai** – miestai, suinteresuoti mokytis iš eksperimento ir atkartoti inovatyvų sprendimą, po projekto įgyvendinimo ir suteikiantys pagrindinei miesto valdžios institucijai išorinę perspektyvą, susijusią su išbandyto inovatyvaus sprendimo perkėlimu ir atkartojimu;
- **susijusi (-ios) miesto (-ų) institucija (-os)** (jei taikoma).

Visi projekto partneriai (pagrindinės arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos, diegimo partneriai ir perkėlimo partneriai), gaunantys ERPF asignavimus, turi užtikrinti savo indėlį.

Visi partneriai turi būti įsikūrę Europos Sąjungoje (galima pasitelkti partnerių iš skirtingų šalių, jei jie yra įsikūrę ES valstybėse narėse ir jei yra aiškus projekto pridėtinės vertės pagrindimas). Taip pat tikimasi, kad visi dalyvaujantys partneriai įformins savo bendradarbiavimą pasirašydami partnerystės susitarimą.

Pagrindinė miesto institucija

Projektuose turėtų būti aiškiai matyti, kad miesto valdžios institucija aktyviai dalyvauja įgyvendinant veiklą ir vietos partnerystėje. EMI-IS veikia pagrindinės miesto valdžios institucijos, atsakingos už bendrą viso projekto įgyvendinimą ir valdymą, pagrindų. Pagrindinei miesto institucijai tenka visa finansinė ir teisinė atsakomybė prieš įgaliojimą subjektą. Kiti projekto partneriai yra atsakingi už savo atsakomybę pagrindinės miesto valdžios institucijos atžvilgiu. Partnerystės, kuriai atstovauja pagrindinė miesto valdžios institucija, atsakomybė aprašyta pagrindinės miesto valdžios institucijos ir įgaliojimo subjekto subsidijų sutartyje ir partnerystės susitarime, kurį turi pasirašyti visi projekte dalyvaujantys partneriai po projekto patvirtinimo (ir perkėlimo partneriai po to, kai jie bus atrinkti). Pagrindinė miesto institucija turėtų užtikrinti visų projekto partnerių dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant projektą.

Susijusios miestų valdžios institucijos

Bet kuri esama miestų valdžios institucijų asociacija (nacionalinės ir (arba) regioninės miestų valdžios institucijų asociacijos, teritoriniai paktai ar asociacijos, plėtros rajonai ir kt.), turinti arba neturinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą, taip pat atskiros miestų valdžios institucijos, nesudariusios oficialaus bendradarbiavimo susitarimo, bet norinčios kartu teikti paraišką pagal EMI-IS, paraiškos formoje turėtų nurodyti vieną vietos administracinį vienetą kaip pagrindinę miesto valdžios instituciją, o kitus vietos administracinius vienetus – kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas. Asocijuotosios miestų valdžios institucijos yra atsakingos už konkrečios veiklos vykdymą ir susijusių rezultatų ir (arba) rezultatų parengimą. Asocijuotosios miestų valdžios institucijos turi dalį projekto biudžeto ir praneša apie išlaidas, patirtas vykdant veiklą. Išsami informacija apie asocijuotąsias miestų valdžios institucijas (įskaitant teisinį statusą, patirtį ir kompetenciją, kontaktinius asmenis ir kt.) pateikiama paraiškos formoje.

Rekomenduojama, kad paraiškas norinčios teikti miestų valdžios institucijų asociacijos ir (arba) grupės (neturinčios organizuotų aglomeracijų statuso) teritoriškai būtų greta ir siektų apriboti dalyvaujančių asocijuotųjų miestų valdžios institucijų skaičių.

Patvirtinus projektą, asocijuotosios miestų valdžios institucijos formalizuoja sutartinius santykius su pagrindine miestų valdžios institucija, pasirašydamos partnerystės susitarimą kaip kiti projekto partneriai.

Siūlyti naujas bendradarbiavimo formas, abipusiškai naudoti priemones, kad būtų pasiekta norima kritinė masė bendram tikslui pasiekti, ir tokiu būdu teikti paraiškas EMI-IS kvietimams teikti paraiškas kaip miestų valdžios institucijų grupė yra įmanoma, o kartais labai pageidautina, kad būtų skatinama funkcinė miestų teritorijų dinamika.

Diegimo partneriai

Stiprios viešųjų įstaigų, privačiojo sektoriaus ir pilietinės visuomenės (įskaitant piliečius ir gyventojus) partnerystės kūrimas plačiai pripažįstamas kaip tvaraus miestų vystymosi pagrindas. Priklausomai nuo sprendžiamo klausimo ir atsižvelgiant į vietos aplinkybes bei ankstesnę patirtį, pagrindinės miestų valdžios institucijos turėtų pasitelkti skirtingus atitinkamus partnerius (institucijas, agentūras (net jei jos visiškai priklauso savivaldybėms ir (arba) miestų taryboms), aukštojo mokslo institutus, privačiojo sektoriaus partnerius, investuotojus, mokslinių tyrimų įstaigas, NVO ir t. t.), kurie reikalingi siūlomam novatoriškam sprendimui įgyvendinti, projekto tikslams pasiekti ir ilgalaikiam poveikiui, susijusiam su tvarumu ir plėtros mastu, užtikrinti. Diegimo partneriai turėtų turėti atitinkamos patirties ir žinių, kurios papildytų pagrindinės miesto valdžios institucijos patirtį ir kompetenciją bei suteiktų pridėtinės vertės visam projektui. Jei projektais siekiama spręsti problemas, kurias suinteresuotosios šalys ir tikslinės grupės laiko pačiomis aktualiausiomis ir jei suinteresuotosios šalys yra tikrai užsispyrusios, inovatyvios ir įsipareigojusios išbandyti sprendimus taikyti platesniu mastu, kai projektas bus baigtas, jos turėtų siekti pasinaudoti žiniomis ir patirtimi, kurios turi ne miesto valdžios institucijos vietos ekosistemoje, taip pat viešųjų ir (arba) privačių investuotojų, norinčių dalyvauti projekte, parama.

Partnerystė turėtų būti subalansuota ir papildyti politikos ir temines kompetencijas. Partnerystėmis turėtų būti siekiama skatinti horizontaliąją (įtraukiant subjektus, susijusius su įvairiais miestų iššūkių aspektais, kuriuos reikia spręsti) ir vertikaliosią integraciją (įskaitant įvairius valdymo lygmenis). Vieno visiems tinkančio sprendimo nėra. Pareiškėjai turėtų žinoti, kad partnerystėms, kuriose yra daugiau nei dešimt partnerių, gali prireikti papildomų pastangų ir išteklių veiksmingam valdymui užtikrinti.

Bet kuri juridinio asmens statusą turinti organizacija gali būti EMI-IS projekto įgyvendinimo partnerė. Diegimo partneriai aktyviai dalyvauja rengiant ir įgyvendinant projektą ir yra atsakingi už konkrečios veiklos vykdymą bei susijusių rezultatų ir (arba) produktų parengimą. Diegimo partneriai turi dalį projekto biudžeto ir praneša apie išlaidas, patirtas vykdant veiklą. Projekto partneriai turėtų būti atrenkami laikantis skaidrumo ir vienodo požiūrio principų. Konsultacinės firmos, kurių pagrindinis tikslas – rengti ir valdyti europinius projektus, ir organizacijos, neturinčios darbuotojų (deklaruojančios tik išorės ekspertizės išlaidas), neturi teisės dalyvauti projekte kaip diegimo partnerės. Paraiškos formoje turi būti pateikta išsami informacija apie diegimo partnerius (įskaitant teisinį statusą, patirtį ir kompetenciją, kontaktinius asmenis ir t. t.). Iš principo, pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas diegimo partneris gali dalyvauti keliuose projektų pasiūlymuose, jei jo indėlis ir pridėtinė vertė skirtinguose projektuose yra aiškiai pagrįsti.

Atkreipkite dėmesį, kad miestų valdžios institucijos negali būti svarstomos ir įtraukiamos į sąrašą kaip

diegimo partnerės, o tik kaip pagrindinės miestų valdžios institucijos arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos, jei jos atitinka pirmiau išvardytus tinkamumo kriterijus.

Perkėlimo partneriai

Perkėlimo partneriai yra miestų valdžios institucijos, kurios prisijungia prie projekto partnerystės, kad galėtų stebėti eksperimentus ir mokytis iš jų. Tikimasi, kad kiekviename EMI-IS projekte dalyvaus trys perkėlimo partneriai iš kitų valstybių narių nei pagrindinė miesto valdžios institucija.

Perkėlimo partneriu gali tapti bet kuri Europos Sąjungoje esanti vietos administracinio vieneto, kuris pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžiamas kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinka Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), miesto valdžios institucija. Minimalaus gyventojų skaičiaus nereikalaujama (perkėlimo partneriais gali tapti bet kokio dydžio miestai).

Kviečiant perkėlimo partnerius prisijungti prie projekto partnerystės, siekiama skatinti išbandyto sprendimo pritaikomumą kitose ES miestų vietovėse ir padidinti galimybes jį pritaikyti užsienyje bei taikyti platesniu mastu ilgesniu laikotarpiu, galbūt finansuojant iš pagrindinių sanglaudos politikos programų, ypač ERPF. Be to, tai gali padėti remti ES miestų keitimąsi žiniomis ir užmegzti ilgalaikius tarpusavio ryšius. Dalyvaudami eksperimentinėje veikloje, perkėlimo partneriai galės sustiprinti savo inovacijų potencialą ir padidinti inovacinių sprendimų įgyvendinimo gebėjimus (tiek turinio, tiek proceso požiūriu), taip pat pasirengti visiškai ar iš dalies pritaikyti ir atkartoti išbandytą inovacinį sprendimą savo miestuose, dalyvaudami perkėlimo veikloje ir naudodamiesi sprendimu, kuris, kaip jie matys, materializuojasi ir duoda rezultatų, taip pat įveikia problemas ir kliūtis, kurios atveria kelią inovacijoms.

Perkėlimo partneriai turi būti nustatyti ir atrinkti, ir tikimasi, kad jie įsipareigos projekto partnerystei ne vėliau kaip per inicijavimo etapą, o bendradarbiavimas dėl perkėlimo, įgyvendinamo per darbo paketo perkėlimą, turi prasidėti ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo projekto įgyvendinimo pradžios. Perkėlimo partneriams bus skirtas fiksuotas biudžetas.

Tikslinių grupių ir platesnių suinteresuotųjų šalių dalyvavimas

Rengiant EMI-IS projektą ir visuose projekto etapuose būtina nustatyti ir įtraukti **platesnę suinteresuotųjų šalių grupę, priklausomai nuo projekto pobūdžio: vietos bendruomenės, socialinius partnerius, verslą, NVO, ekspertus, institucijas, organizacijas, pavienius asmenis ir t. t., taip pat projekto tikslines grupes (t. y. priklausomai nuo projektų: piliečius, stažuotojus, darbo ieškančius asmenis, pažeidžiamas grupes ir (arba) marginalizuotas bendruomenes, tam tikros paslaugos ar administracijos naudotojus), kurios gali daryti įtaką projektui arba kurias projektas gali paveikti.** Suinteresuotųjų šalių identifikavimas, jų įtakos EMI-IS projektui supratimas ir jų poreikių bei lūkesčių subalansavimas yra labai svarbūs projekto sėkmei. Todėl miestų valdžios institucijos turėtų suburti visas susijusias suinteresuotąsias šalis prie bendro stalo, kad būtų galima geriau suformuluoti problemas ir poreikius, susitarti dėl bendros vizijos ar norimo pokyčio, prie kurio įgyvendinimo turėtų prisidėti EMI-IS projektas, ir parengti konkrečius sprendimus bei veiksmus, kurie padėtų spręsti problemas ir lemtų norimą pokytį. Platesnė suinteresuotųjų subjektų grupė gauna tiesioginę ir (arba) netiesioginę naudą, tačiau neatlieka tiesioginio vaidmens įgyvendinant EMI-IS projektą ir neturėtų būti laikoma EMI-IS projekto partneriais.

Todėl jiems neskiriamas konkretus biudžetas, jie neturi nei konkrečių pareigų įgyvendinant projektą, nei aiškos atsakomybės, tačiau jie laikomi svarbiais ir turėtų aktyviai dalyvauti (bendrame vystyme), kad būtų užtikrintas sklandus ir veiksmingas projekto įgyvendinimas.

6.2 PROJEKTO INTERVENCIJOS LOGIKA IR DARBO PLANAS

EMI-IS projekto intervencijos logika – tai aiškus ir gerai apgalvotas supratimas apie tai, kaip planuojama imtis veiksmų, kad būtų pasiekta norimų pokyčių ir numatytų rezultatų. Tai būdas aprašyti loginę seką tarp pradinių poreikių, sąnaudų, projekto veiklų, rezultatų, išvadų, rezultatų ir galutinio poveikio. Tai priemonė sudėtingoms intervencijoms struktūrizuoti ir projekto vertinimui parengti. Intervencijos logika apibūdina šiuos klausimus: kokia yra intervencijos ir (arba) projekto logika? Kokie iššūkiai ir (arba) poreikiai paskatino intervenciją? Kokias problemas siekiama išspręsti intervencija? Koks yra „pageidaujamas pokytis“? Kaip šie pokyčiai turi būti pasiekti?

Intervencijos logiką sudaro strateginiai, veiklos, stebėsenos ir vertinimo komponentai.

- Strateginius komponentus sudaro: bendrasis tikslas, konkretūs tikslai ir laukiami rezultatai.
- Veiklos komponentai: projekto darbo planas, darbo paketai, veikla, rezultatai ir produktai.

Projekto darbo plane paaiškinama, kaip vykdyti projektą. Tai planas, kuriame pateikiamos jūsų projekto įgyvendinimo gairės, jei jam bus skirtas finansavimas. Darbo planas – tai projekto suskirstymas į pagrindinius etapus, vadinamus darbo paketais, o darbo paketai suskirstyti į mažesnius etapus, vadinamus veiklomis. Veiklos veda prie rezultatų, o kiekvienas darbo paketas veda prie vieno ar daugiau rezultatų.

Darbo paketai yra darbo plano sudedamosios dalys, jie yra pagrindiniai projekto ramsčiai ir susideda iš susijusių projekto veiklų, reikalingų konkrečioms projekto sudedamosioms dalims įgyvendinti ir projekto rezultatams pasiekti. EMI-IS projekto struktūrą turėtų sudaryti šie darbo paketai:

- darbo paketas – parengimo ir inicijavimo etapas;
- darbo paketas – projekto valdymas;
- darbo paketas – stebėsenos ir vertinimas;
- darbo paketas – komunikacija ir kapitalizacija;
- darbo paketas – temos;
- darbo paketas – perkėlimas;
- darbo paketas – užbaigimas.

- Stebėsenos ir vertinimo komponentus sudaro: produkto rodikliai ir rezultato rodikliai.

6.3 EKSPERTŲ PARAMA

Kiekvienam pagal EMI-IS finansuojamam projektui bus teikiama EMI eksperto parama. Konkrečiau, EMI ekspertai:

- teiks konsultacijas ir patarimus strateginiu ir veiklos lygiu dėl projekto ir jo įgyvendinimo;
- teiks pagalbą rengiant projekto dokumentus ir rezultatus, kuriuose bus užfiksuoti ir atskleisti pasiekimai ir perspektyvos po įgyvendinimo (tvarumas, masto didinimas ir perkėlimo potencialas), įgyta patirtis ir geroji praktika, siekiant palengvinti sėkmingiausių inovacijų diegimą kituose ES miestuose;
- dalyvaus ir prisidės prie kapitalizavimo ir sklaidos veiklos;
- padės įgyvendinti perkėlimo darbo paketą.

EMI ekspertai teiks nuolatinę paramą ir konsultacijas per visą projektų įgyvendinimo procesą, taip pat baigiamajame etape.

EMI ekspertai – tai asmenys, turintys išsamių žinių apie kiekvienam kvietimui teikti paraiškas aktualias miestų temas, patirties dirbant su miestų valdžios institucijomis įgyvendinant projektus, susijusius su viešosiomis investicijomis ir jų fiziniu įgyvendinimu, taip pat gerai išmanantys sanglaudos politikos sistemą ir turintys įrodytos patirties dirbant su eksperimentais ir miestų inovacijomis.

EMI-IS tiesiogiai padengia visas su EMI ekspertų veikla susijusias išlaidas (įskaitant kelionės ir apgyvendinimo). Todėl pareiškėjai savo paraiškos formoje neturėtų numatyti jokio šiam tikslui skirtą biudžeto.

6.4 PERKĖLIMAS

Pagrindinė naujovė, palyginti su 2014–2020 m. programų laikotarpiu finansuotais inovacinių miestų sprendimų projektais, yra tai, kad tarptautinio perkėlimo komponentas yra neatsiejama EMI-IS projektų dalis.

Svarbu pabrėžti, kad pagrindinis EMI-IS projektų tikslas ir toliau išlieka išbandyti naujus inovatyvius sprendimus konkrečioje vietovėje, tačiau tikimasi, kad šiuo naujuoju komponentu eksperimentavimo procesus ir rezultatus stebės miestai partneriai iš kitų šalių (perkėlimo partneriai). Dabar į visus EMI-IS projektus yra įtrauktas specialus perkėlimo darbo paketas su konkrečia veikla, biudžetu, rezultatais ir išdirbiais.

EMI-IS įsteigta siekiant nustatyti ir remti perkeliamų ir pritaikomų novatoriškų sprendimų, skirtų tvaraus miestų vystymosi klausimams spręsti Europos Sąjungos lygmeniu, bandymus. Ja taip pat siekiama rinkti eksperimentų rezultatus ir jais dalytis (taip pat remiant perkėlimo veiklą), kad būtų skatinami visų ES miestų teritorijų inovaciniai gebėjimai ir žinių kaupimas. Siekiama, kad EMI-IS projektų rezultatais naudotųsi (juos pakartotų, išplėtotų) kiti ES miestai, taip padidinant visos iniciatyvos poveikį, prisidedant prie miestų politikos formavimo įvairiais lygmenimis ir remiant Europos miestų teritorijų bendradarbiavimą.

Įtraukiant perkėlimo komponentą reikėtų sutelkti dėmesį į toliau nurodytus aspektus.

- Perkėlimo partneriai gali stebėti išbandyto naujoviško sprendimo planavimą ir bandomąjį diegimą.
- Perkėlimo partneriai gali analizuoti savo miestų kontekstą, kad geriau suprastų, kaip novatorišką sprendimą galima pritaikyti prie vietos poreikių ir sąlygų.
- Visi projekto partneriai keičiasi žiniomis ir patirtimi.
- Dalijimasis svarbiais duomenimis, kurie gali suteikti EMI-IS projektui išorinę perspektyvą ir įkvėpti perkėlimo partnerius.
- Perkėlimo partneriai parengia dokumentaciją, kuri gali būti naudojama ateityje diegiant inovatyvų sprendimą (pritaikymo įmanomumo ir galimybių studija bei investicijų dokumentacija).
- Pagrindinės miesto valdžios institucijos ir jos projekto partnerių rengiamas projekto EMI-IS palikimas yra EMI inovatyvaus sprendimo modelis, kuriuo galėtų naudotis kiti ES miestai, besidomintys inovatyviu sprendimu.

Pirmiau minėta veikla gali būti vykdoma taikant šiuos **darbo metodus**: apsilankymai vietoje, internetiniai ar neinternetiniai seminarai, susitikimai ir diskusijos, tarpusavio vertinimas, individualus perkėlimo partnerių darbas, leidžiantis jiems toliau naudotis perkėlimo metu įgyta patirtimi, taip pat pasiruošti būsimam inovatyvaus sprendimo kopijavimui, ir kitos pageidaujamos darbo ir bendradarbiavimo formos.

Tikimasi, kad perkėlimo partneriai parengs šiuos mokymosi ir investavimo rezultatus bei išdirbius: perkėlimo pajėgumų tyrimas, atkartojamo įmanomumo ir galimybių studija (po vieną kiekvienam perkėlimo partneriui). Jiems taip pat leidžiama finansuoti **investicijų dokumentaciją ir nedidelių bandomųjų investicijų įgyvendinimą**.

Tikimasi, kad pagrindinė miesto institucija parengs **EMI inovatyvaus sprendimo modelį** – galutinį dokumentą, kuriame daugiausia dėmesio bus skiriama išbandyto inovatyvaus sprendimo perkėlimui ir didinimui, kad kiti (ne tik perkėlimo partneriai, bet ir visi suinteresuoti ES miestai) galėtų susipažinti su eksperimento rezultatais ir gauti tam tikrų rekomendacijų, kaip jį pritaikyti.

Sprendimą dėl bendro darbo paketo perkėlimo biudžeto priima EMI-IS pareiškėjas, ir jį turėtų būti įtraukta:

- biudžetas, skirtas pagrindinei miesto institucijai arba atitinkamiems diegimo partneriams, remiantiems perkėlimo darbų paketo įgyvendinimą;
- biudžetai kiekvienam perkėlimo partneriui kaip vienkartinė išmoka (supaprastintas išlaidų apmokėjimas), kurią sudaro 150 000 eurų (atitinka 120 000 eurų ERPF ir 30 000 eurų individualaus indėlio).

Pagrindinė miesto valdžios institucija yra atsakinga už perkėlimo partnerių, kuriuos ji nori įtraukti į partnerystę, nustatymą ir atranką. Perkėlimo partnerių nustatymo procesas turėtų prasidėti jau paraiškų teikimo etape, kai pareiškėjų prašoma nurodyti kitas Europos miestų teritorijas, kurioms būtų naudinga atkartoti siūlomą sprendimą dėl esamų palankių tam sąlygų (panašios charakteristikos, kontekstas) arba augančio jų inovacijų potencialo; išsamiai aprašyti, kaip bus nustatyti ir atrinkti tinkamiausi perkėlimo partneriai, o jei potencialūs perkėlimo partneriai jau identifikuoti - nurodyti juos ir to pagrindimą. Kadangi vienas iš EMI-IS tikslų yra tas, kad projektų rezultatais naudosis kiti miestai, taip padidindami visos iniciatyvos poveikį, ir kad EMI-IS užmojis yra padidinti projektų metu sukurtų novatoriškų sprendimų pritaikomumą, svarbu, kad paraiškų teikimo etape projektai galėtų parodyti gerai parengtą tinkamiausių perdavimo partnerių atrankos procesą, pagrindimą ir motyvaciją.

Perkėlimo partneriai turi būti nustatyti ne vėliau kaip pradiname etape, o sėkminga pradinio etapo pabaiga priklauso nuo to, ar perkėlimo partneriai pasirašo bent jau ketinimų protokolus.

Perkėlimo partnerių pasirinkimas turėtų: (i) išlaikyti gerą pusiausvyrą, atsižvelgiant į partnerystėje dalyvaujančių miestų įvairovę (jų dydį (maži, vidutinio dydžio, dideli miestai) ir vietos (mažiau išsivystę, pereinamojo laikotarpio ir labiau išsivystę regionai)) ir (ii) surinkti tinkamiausius perkėlimo partnerius, kad būtų užtikrinta pakartojamos veiklos kokybė. Todėl **atrenkant perkėlimo partnerius reikės vadovautis tam tikrais pagrindiniais principais:**

- perkėlimo partneriai turi būti iš skirtingų ES valstybių narių;
- bent du iš keturių dalyvaujančių miestų (pagrindinė miesto institucija + 3 perkėlimo partneriai) turi būti mažiau išsivysčiusiuose arba pereinamojo laikotarpio regionuose³⁰;
- partnerystė turi apimti įvairaus dydžio miestus.

6.5 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS

EMI-IAS projektuose gali būti naudojamos šios išlaidų kategorijos:

- **personalas;**

³⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/regions/background>

- biuras ir administracija;
- kelionės ir apgyvendinimas;
- išorinė ekspertizė ir paslaugos;
- įranga;
- infrastruktūra ir statybos darbai.

EMI-IS gairėse pateikiama kiekvienos išlaidų kategorijos apibrėžtis, taip pat biudžeto sudarymo ir ataskaitų teikimo gairės. Projekto partneriams primygtinai rekomenduojama kreiptis patarimo į nuolatinį sekretoriatą, jei kyla klausimų, susijusių su išlaidų tinkamumu finansuoti, į kuriuos šiose taisyklėse nėra atsakymų. Atkreipkite dėmesį, kad perkėlimo partnerių išlaidos padengiamos vienkartinė išmoka.

Projekte deklaruotų išlaidų auditą turi atlikti pirmojo lygio kontrolė. Nepriklausoma pirmojo lygio kontrolės nuomonė turi apimti deklaruotų išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą, produktų ir paslaugų teikimą, deklaruotų išlaidų pagrįstumą ir išlaidų bei operacijų atitiktį EMI-IS, ES ir nacionalinėms taisyklėms. Kadangi EMI-IS tiesiogiai skiria pirmojo lygio kontrolę ir tai apmoka, projekto partnerystė, sudarydama projekto biudžetą, neturėtų numatyti jokių kontrolės (audito) išlaidų. Projektų kontrolę vietoje taip pat organizuos pirmojo lygio kontrolė. Kontrolė vietoje reiškia, kad **pirmojo lygio kontrolė faktiškai apsilankys projekto vietoje ir patikrins, ar tam tikra veikla, paslaugų ir produktų pirkimas bei investicijos iš tikrųjų buvo vykdomos pagal patvirtintą paraiškos formą ir ar buvo laikomasi susijusių taisyklių.**

Kaip nurodyta finansavimo principuose, EMI-IS projektuose laikomasi „bendrų išlaidų“ principo: ERPF bendrai finansuoja projektą iki 80 proc. visų finansavimo išlaidų, o kiekvienas projekto partneris (pagrindinė arba asocijuotoji miesto institucija, diegimo partneris ir perkėlimo partneris), gaunantis ERPF paramą, turi užtikrinti finansinį indėlį, kad jo biudžetas būtų įvykdytas iki nustatyto įnašo dydžio (ne mažiau kaip 20 proc. partnerio finansavimo išlaidų).

Kai tokie indėliai gaunami iš privačių šaltinių, jie nepatenka į valstybės pagalbos teisės taikymo sritį. Kai įnašai gaunami iš viešųjų šaltinių ir jei projekto veikla yra neekonominė, tokios veiklos finansavimas nėra laikoma valstybės pagalba. Tačiau kai valstybės narės viešaisiais ištekliais prisideda prie projektų, susijusių su „ekonominė veikla“, t. y. prekių ir paslaugų siūlymu rinkoje, tokie projektai turi būti rengiami taip, kad visi viešieji įnašai atitiktų valstybės pagalbos taisykles visais lygmenimis, t. y. projekto ar įrenginio savininko, vykdytojo ir (arba) valdytojo lygmeniu. Tokiais atvejais teikiamas viešasis finansavimas turėtų atitikti *de minimis* reglamento reikalavimus arba Bendrajame bendrosios išimties reglamente (BBIR) ar VESP sprendime dėl visuotinės ekonominės svarbos paslaugų nustatytas sąlygas.

Išsami informacija apie viešuosius pirkimus ir valstybės pagalbą pateikiama EMI-IS gairėse.

7. PARAIŠKŲ TEIKIMO PROCESAS

Trečiąjį EMI-IS kvietimo teikti paraiškas paraiškų **paketą** sudaro:

- šie **įgaliojimai pateikti** visomis ES kalbomis. Tačiau, jei yra neatitikimų, atkreipkite dėmesį, kad pirmenybė teikiama versijai anglų kalba;
- **EMI-IS gairės** (pateikiamos tik anglų kalba), su kuriomis reikia išsamiai susipažinti dėl bendrųjų iniciatyvos taisyklių;
- **elektroninės mainų platformos (EMP) techninės gairės**;
- išsamios paraiškos formos pildymo **instrukcijos**, pateikiamos **internetu** visomis ES kalbomis EMP sistemoje. Vis dėlto, esant neatitikimams, atkreipkite dėmesį, kad pirmenybė teikiama versijai anglų kalba;
- **darbinė paraiškos formos versija** (darbinė paraiškos formos versija ir patvirtinimo lapas: dokumentas „Word“ formatu, pateikiamas tik anglų kalba), kaip priemonė, padedanti rengti paraišką.

Visus dokumentus galima rasti EMI interneto svetainėje.

Paraiškos procesą galima atlikti be popierinių dokumentų (100 proc.), naudojant EMP (<https://connect.urban-initiative.eu>).

Paraišką sudaro:

- **paraiškos forma:** paraiškos forma turi būti užpildyta naudojantis internetine EMP platforma. Ją sudaro skyriai, kuriuose pristatoma projekto idėja ir pagrindimas (įskaitant informaciją apie pasiūlymo novatoriškumą), partnerystė (įskaitant pagrindinę miesto valdžios instituciją, diegimo partnerius, perkėlimo partnerius ir, jei reikia, asocijuotąsias miesto valdžios institucijas), pagrindiniai tikslai ir laukiami rezultatai, siūlomas darbo planas ir biudžetas. Redaguoti ir teikti paraišką galima tik atviro kvietimo teikti paraiškas metu. Paraiškoje yra daug automatinių nuorodų, formulių ir patikrinimų. Šios funkcijos reiškia, kad netinkamai užpildytoje formoje rodomi klaidų pranešimai (įskaitant trūkstamą patvirtinimo lapą) ir jos negalima pateikti. Tai padeda gerokai sumažinti netinkamų paraiškų pateikimo riziką;
- **priedas:** pareiškėjai EMP sistemoje gali įkelti vieną priedą, kuris bus pridėtas prie paraiškos formos. Tai gali būti žemėlapis, kuriame vaizduojama intervencijos sritis, grafikas, informacinis grafikas ir pan. Pridedamo failo tipas ir dydis nurodyti EMP gairėse;
- **patvirtinimo lapas:** patvirtinimo lapą automatiškai sugeneruoja internetinė platforma, kai pildoma paraiškos forma arba ją užpildžius. Jį reikia atspausdinti, pasirašyti pagrindinės miesto

valdžios institucijos teisėto atstovo, nuskenuoti ir įkelti į paraiškos formos H dalį „Patvirtinimo lapas“. Paraiškos forma negali būti pateikta be patvirtinimo lapo.

Primygtinai rekomenduojama, kad pareiškėjai paraiškos formą užpildytų aiškia anglų kalba, tačiau ją taip pat galima pateikti bet kuria iš oficialių ES kalbų. Reikėtų pažymėti, kad strateginis ir veikimo vertinimai bus atliekami remiantis angliška paraiškos formos versija (jeigu paraiškos forma pateikiama kita kalba, ją į anglų kalbą išverčia nuolatinio sekretoriato pasamdytas išorinis paslaugų teikėjas). Nuolatinis sekretoriatas vertimo kokybės negarantuoja, todėl pareiškėjai prisiima riziką. Be to, subsidijos sutartis, projekto valdymas, oficialios ataskaitos, svarbiausi rezultatai ir visas bendravimas su įgaliotuoju subjektu ir nuolatinio sekretoriatu turės vykti anglų kalba.

**Galutinis paraiškos formos ir patvirtinimo lapo pateikimo terminas yra
14/10/2024, 14.00 CEST**

8. ATRANKOS PROCESAS

Pateikus paraišką, kiekviena paraiška yra atrenkama atliekant procesą, suskirstytą į šiuos etapus:

1. tinkamumo patikra;
2. strateginis vertinimas;
3. veiklos vertinimas.

8.1 TINKAMUMO PATIKRINIMAS

Pasibaigus EMI-IS kvietimui teikti paraiškas, nuolatinis sekretoriatas atlieka visų pateiktų projektų paraiškų tinkamumo patikrą iki kvietime nurodyto termino pabaigos. Tinkamumo patikros tikslas – patikrinti gautų paraiškų formų ir jų priedų atitiktį oficialiems tinkamumo kriterijams, išvengti tolesnio netinkamų paraiškų vertinimo ir užtikrinti vienodą požiūrį į visas finansuoti atrinktas paraiškas.

Toliau nurodyti EMI-IS tinkamumo kriterijai.

1. Paraiškos forma pateikta elektroniniu būdu per EMP iki kvietimo teikti paraiškas sąlygose nurodyto termino.
2. Paraiškos forma yra visiškai užpildyta.

3. Pareiškėjas yra atskira vietos administracinio vieneto, apibrėžto pagal urbanizacijos lygį kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinka Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), miesto valdžios institucija, kurioje gyvena ne mažiau kaip 50 000 gyventojų.

ARBA

Pareiškėjas yra miesto valdžios institucijų asociacija arba grupė, turinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą ir sudaryta iš vietos administracinių vienetų, kurių dauguma (ne mažiau kaip 51 proc.) gyventojų gyvena vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kuriuose bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

ARBA

Pareiškėjas yra miesto valdžios institucijų, neturinčių organizuotų aglomeracijų teisinio statuso, asociacija arba grupė, kurioje visos dalyvaujančios miesto valdžios institucijos (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra vietos administraciniai vienetai, pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžti kaip didmiesčiai, miestai arba priemiesčiai (atitinkantys DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2), o bendras gyventojų skaičius (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

4. Laikomasi tinkamo laikotarpio: projekto pabaigos data atitinka kvietimo teikti paraiškas ir iniciatyvos reikalavimus.
5. Laikomasi maksimalaus biudžeto reikalavimų (ne daugiau kaip 5 mln. eurų ERPF) ir bendro finansavimo principas (ne mažiau kaip 20 proc. partnerystės užtikrinto įnašo).
6. Visi projekte dalyvaujantys partneriai (pagrindinė miestų valdžios institucija, asocijuotosios miestų valdžios institucijos ir diegimo partneriai) yra iš ES valstybių narių.
7. Jei tai yra asociacija arba miestų valdžios institucijų grupė, neturinti organizuotos aglomeracijos teisinio statuso, paraiškos formoje pateikiama pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos.
8. Paraiškas teikiančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės miestų valdžios institucijos ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos) pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas dalyvauja tik viename projekto pasiūlyme.
9. Paraiškas teikiančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės miestų valdžios institucijos ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos) nebuvo atrinktos ir finansuojamos pagal ankstesnį EUI-HA kvietimą teikti pasiūlymus.
10. EMP, paraiškos formos patvirtinimo lapo skiltyje, įkeliamas nepakeistas patvirtinimo lapas, tinkamai pasirašytas pagrindinės miesto valdžios institucijos teisinio atstovo.

Jei nesilaikoma visų pirmiau nurodytų reikalavimų, paraiška laikoma neatitinkančia reikalavimų ir toliau nevertinama. Pasibaigus tinkamumo patikrai pareiškėjams bus pranešta apie sprendimą dėl jų paraiškos (perkeliamą į kitą etapą arba ne).

8.2 STRATEGINIS VERTINIMAS

Paraiškas, kurios bus pripažintos tinkamomis ir priimtinomis, strategiškai įvertins išorinių ekspertų grupė. Strateginis vertinimas sudaro **70 proc.** viso projekto vertinimo svertinio rodiklio, kurį sudaro šie kriterijai:

- **naujoviškumas ir aktualumas** (30 proc.) – kaip pareiškėjas sugeba įrodyti, kad projekto pasiūlymas yra naujas sprendimas, kuris turi pridėtinę vertę, susijusią su kvietimo tema? Kaip sprendimas atitinka vietos aplinkybes ir sanglaudos politikos tikslus?
- **partnerystė ir bendras kūrimas** (12 proc.) – kiek partnerystė yra tinkama ir patikima siekiant įgyvendinti siūlomą sprendimą ir pasiekti laukiamų rezultatų. Kaip pasiūlymas suteikia galimybę suinteresuotiesiems subjektams, tikslinėms grupėms ir piliečiams prasmingai dalyvauti ir bendrai kurti?
- **rezultatų ir poveikio išmatuojamumas** (12 proc.) – kiek laukiami projekto rezultatai yra konkretūs ir realūs, atspindintys numatomą projekto poveikį vietos kontekstui ir naudos gavėjams ir (arba) galutiniams naudotojams?
- **tvarumas ir išplėtimas** (8 proc.) – kaip projektas užtikrins ilgalaikį indėlį sprendžiant nustatytą problemą? Kaip siūlomas sprendimas bus savaimė tvarus ir po jo įgyvendinimo pabaigos ir ar turės potencialą būti išplėstas, jei bus sėkmingai įrodytas?
- **projekto pritaikomumas** (8 proc.) – kaip projektas gali būti pritaikytas kitose Europos miestų teritorijose?

Orientaciniai kiekvieno kriterijaus vertinimo klausimai pateikti EMI-IS gairių 3.2 skyriuje „Atrankos procesas“.

Atlikusi strateginį vertinimą, išorinių ekspertų grupė parengia paraiškų vertinimą ir nustato jų eiliškumą pagal strateginio vertinimo balus. Kaip numato EK, į galutinį sąrašą įtrauktos paraiškos patenka į veiklos vertinimą. Strateginio vertinimo proceso pabaigoje pareiškėjams pranešama apie sprendimą dėl jų paraiškos (perkeliamą į kitą etapą arba ne).

8.3 VEIKLOS VERTINIMAS

Veiklos vertinimą atlieka nuolatinis sekretoriatas, ir jis sudaro **30 proc.** viso projekto vertinimo svertinio rodiklio. Pagrindinis veiklos vertinimo tikslas – įvertinti pasiūlymo patikimumą, t. y. ar pasiūlymas yra pagrįstas, realistiškas, nuoseklus ir darnus, išsamus, pasirengęs būti veiksmingai valdomas ir greitai įgyvendinamas ir ar jis yra ekonomiškai naudingas. Atliekant veiklos vertinimą vertinami šie kriterijai:

- **projekto struktūra ir logika** (12 proc.) – kiek darbo plano elementai (veiklos, rezultatai, rezultatai, rodikliai) yra išsamūs, realistiški, nuoseklūs ir darnūs? Kaip siūloma projekto struktūra padės pasiekti tikslus ir laukiamus rezultatus?
- **projekto įgyvendinamumas ir pasirengimas veiklai** (8 proc.) – kaip pasiūlymas yra įgyvendinamas (kad jį būtų galima įgyvendinti per nustatytą laikotarpį) ir parengiamas veiklai?
- **organizacinės priemonės ir veiklos pajėgumai** (5 proc.) – kaip valdymo ir komunikacijos veikla yra tinkama ir padeda įgyvendinti visą projektą?
- **biudžetas** (5 proc.) – ar biudžetas yra nuoseklus ir proporcingas?

Orientaciniai kiekvieno kriterijaus vertinimo klausimai pateikti EMI-IS gairių 3.2 skyriuje „Atrankos procesas“.

Atlikęs veiklos vertinimą, atrankos komitetas atlieka galutinę atranką. Pasibaigus veiklos vertinimo procesui pareiškėjams bus pranešta apie sprendimą.

8.4 VERTINIMO BALŲ SISTEMA

Sprendimų priėmimo procese naudojama balų sistema. Kiekvienam svertiniam kriterijui suteikiamas balas nuo 1 iki 10, tokiu būdu gaunamas vidutinis kiekvieno projekto balas. Naudojama tokia balų skalė:

9–10 – puikus;

7–8 – geras;

5–6 – tinkamas;

3–4 – prastas;

1–2 – labai prastas.

Atkreipkite dėmesį, kad jei projektas pagal bet kurį vertinimo kriterijų surinks 4 ir mažiau nei 4 balus, jis bus automatiškai atmestas ir toliau nebus nagrinėjamas.

Vertinimo sistema pritaikyta atsižvelgiant ne tik į konkrečius kiekvieno projekto pasiūlymo privalumus, bet ir išlaikant konkurencingo proceso dvasią ir palyginant kitus projektų pasiūlymus, pateiktus pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas. Dėl šios priežasties projektų pasiūlymų, kurie nebuvo įtraukti į trumpąją veiklos vertinimo sąrašą arba galutinai nepatvirtinti, pareiškėjams pateikiami ne atitinkami balai, o išsamios pastabos dėl visų vertintų kriterijų.

Projektų paraiškų teikėjai turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, pasibaigus atrankos procesui, atrinktas projektas automatiškai nesuteikia teisės gauti atitinkamą ES dotaciją. Jei projekto inicijavimo etape nustatytos sąlygos neįvykdomos (manoma, kad projektas nėra pakankamai parengtas, kad galėtų būti įgyvendintas), įgaliotasis subjektas pasilieka teisę nutraukti projektą ir išbraukti jį iš EMI-IS patvirtintų projektų sąrašo (daugiau informacijos žr. EMI-IS gairių 4 skyriuje „Inicijavimo etapas ir sutarčių sudarymas“).

8.5 DOTACIJŲ PRAŠYTOJAMS TAIKOMI IŠIMTIES KRITERIJAI

Pagal finansinį reglamentą³¹ pareiškėjai gali būti pašalinti iš dotacijos skyrimo procedūros, jei pagrindinei miesto institucijai arba asmenims, turintiems atstovavimo, sprendimų priėmimo ar kontrolės įgaliojimus pagrindinėje miesto institucijoje, arba asmenims, kurie yra labai svarbūs projektui įgyvendinti, taikoma viena ar daugiau toliau nurodytų pašalinimo situacijų:

- bankroto, nemokumo ar likvidavimo procedūros;
- įsipareigojimų, susijusių su mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimu, pažeidimas;
- sunkus profesinis nusižengimas, įskaitant klaidingą informacijos pateikimą;
- sukčiavimas;
- korupcija;
- elgesys, susijęs su nusikalstama organizacija;
- pinigų plovimas ar teroristų finansavimas;
- teroristiniai nusikaltimai arba nusikaltimai, susiję su teroristine veikla;
- vaikų darbas ir prekyba žmonėmis;

---

³¹ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir sprendimas Nr. 541/2014/ES ir panaikinamas reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

- pažeidimas;
- fiktyvios bendrovės steigimas arba buvimas fiktyvia bendrove.

Teikdami paraišką visi pareiškėjai kartu su paraiškos forma turi pateikti deklaraciją, patvirtinančią, kad pagrindinei miesto institucijai ir projekto partneriams netaikomas nė vienas iš pirmiau minėtų atmetimo kriterijų. Ši deklaracija pateikiama prie paraiškos formos pridėtame EMP patvirtinimo lape. Atkreipkite dėmesį, kad patvirtinimo lapas turi būti tinkamai pasirašytas pagrindinės miesto valdžios institucijos teisinio atstovo, kad paraiška būtų laikoma tinkama finansuoti atliekant tinkamumo patikrą.

Atrankos procedūros metu ir prieš atrankos komitetui priimant galutinį sprendimą dėl dotacijos skyrimo, nuolatinis sekretoriatas tikrina pareiškėjus ankstyvojo aptikimo ir atmetimo sistemoje (EDES) – Europos Komisijos sukurtoje sistemoje, kuria siekiama sustiprinti Sąjungos finansinių interesų apsaugą ir užtikrinti patikimą finansų valdymą³². Jei EDES sistemoje nustatoma pagrindinė miesto institucija, nuolatinis sekretoriatas apie tai praneša pareiškėjui, kuris, laikydamasis proporcingumo principo, turi galimybę iki galutinio atrankos komiteto sprendimo priėmimo pateikti gynybos argumentus.

9. INICIJAVIMO ETAPAS IR SUTARČIŲ SUDARYMAS

Inicijavimo etapas apima pirmuosius šešis mėnesius iki projekto įgyvendinimo etapo. Jo tikslas – užtikrinti, kad būtų įvykdytos visos administracinės sąlygos sklandžiai ir veiksmingai projekto įgyvendinimo pradžia, ir suteikti garantijas dėl projekto pasirengimo lygio (projekto valdymas, projekto įgyvendinimas, rizikos valdymas). Pagrindiniai aspektai, į kuriuos atsižvelgiama šiame etape, yra projekto valdymo mokymai (įskaitant supažindinimą su ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistema), administracinių ir teisinių reikalavimų projekto pradžia įvykdymas, Atrankos komiteto rekomendacijų integravimas, *ex ante* auditas ir pasirengimo patikra. Inicijavimo etapu taip pat siekiama užmegzti naudingą projektų vadovų ir nuolatinio sekretoriato bendradarbiavimą.

Projekto pasirengimo patikra – tai į inicijavimo etapą įtrauktas procesas, kuriuo siekiama kuo labiau užkirsti kelią netikėtoms problemoms įgyvendinant projektą. Projekto parengties patikrą atlieka ir pirmojo lygio kontrolė per išankstinį auditą, ir nuolatinis sekretoriatas. Patikra apima visus valdymo, administracinius, finansinius ir veiklos klausimus, galinčius turėti įtakos tinkamam projekto vykdymui ir tikslinių projekto rezultatų pasiekimui. Atliekant pasirengimo patikrą taip pat tikrinama, ar projektas turi patikimą strategiją ir ar pakankamai iš anksto pasirengta temoms, aptartoms paraiškos formos rizikos valdymo skyriuje (t. y. projekto valdymas, žmogiškieji gebėjimai įgyvendinti projektą, pasirengimas

³² Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 142 straipsnis.

viešųjų pirkimų procedūroms, realus tvarkaraštis, teisinė projekto įgyvendinimo aplinka, su investicijomis susiję dokumentai, vieta ir administraciniai leidimai ir t. t.).

Jei per pasiūlytą šešių mėnesių laikotarpį inicijavimo etapas nebus sėkmingai užbaigtas (bet kuris iš pirmiau minėtų etapų nebus baigtas arba išankstinis auditas ir (arba) pasirengimo patikra bus neigiamas), įgaliotasis subjektas turi teisę nutraukti projektą (atsižvelgiant į tai, kad koncepcija dar nėra pakankamai parengta, kad ją būtų galima įgyvendinti) ir išbraukti jį iš EMI-IS patvirtintų projektų sąrašo. Tokiu atveju projektui išmokamos tik dvi vienkartinės išmokos už projekto parengiamąjį ir pradinį etapus. Jei inicijavimo etapas nutraukiamas nebaigus (pvz., projektas nutraukiamas), pagrindinei miesto institucijai bus išmokėta tik vienkartinė išmoka, numatyta projekto parengimo išlaidoms padengti.

Sėkmingai užbaigtas pradinis etapas yra būtina sąlyga, kad būtų gautas ERPF finansavimas projekto įgyvendinimui ir pradėtas projekto įgyvendinimo etapas.

10. KAIP GAUTI PAGALBOS

Nuolatinio sekretoriato darbuotojai bus pasirengę padėti pareiškėjams visais techniniais klausimais, kurių jiems gali kilti EMI-IS kvietimo teikti paraiškas metu. Išsamią informaciją galima rasti EMI interneto svetainėje. Be to:

- nuolatinis sekretoriatas rengs pareiškėjų seminarus įvairiuose Europos miestuose. Seminarų pareiškėjams datas ir vietas galima rasti EMI interneto svetainėje. Šių seminarų metu dalyviai galės užsisakyti dvišalius susitikimus su nuolatinio sekretoriato nariais ir (arba) EK atstovais bei aptarti savo projekto idėją;
- bus organizuojami internetiniai seminarai apie konkrečius projekto rengimo ir pateikimo aspektus;
- EMI interneto svetainėje yra internetinė klausimų ir atsakymų skiltis, taip pat bus rengiamos dvišalės konsultacijos internetu;
- paraiškos dokumentų rinkinį (kurį sudaro: techninė užduotis, EMI-IS gairės, elektroninių mainų platformos (EMP) techninės gairės, išsamios instrukcijos, kaip užpildyti paraiškos formą, kurią galima rasti internete visomis ES kalbomis EMP sistemoje, ir paraiškos formos darbinis dokumentas) galima rasti EMI interneto svetainėje.

11. PAGRINDINĖS DATOS

- 06/05/2024 – skelbiamas trečiąjį EMI-IS kvietimas teikti paraiškas
- 06/2024 – 10/2024 – seminarai pareiškėjams ir konsultacijos internetu
- 14/10/2024 (14.00 CEST) – galutinis paraiškų formų pateikimo terminas
- 03/2025 – orientacinė galutinio sprendimo dėl projektų patvirtinimo data
- 09/2025 – inicijavimo etapo pabaigos data
- 01/10/2025 – visų patvirtintų projektų įgyvendinimo pradžia

Laukiame jūsų projektų pasiūlymų!